

Prilog 1:

**Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije**

INFORMACIJA

**o Dopuni 1 Finansijskog sporazuma za Nacionalni akcioni program za Crnu Goru
za 2016. godinu, s Predlogom dopune sporazuma**

Uvodne informacije

U okviru redovnih aktivnosti koje se odnose na pripremu programa i projekata u okviru programiranja pretpristupne podrške Evropske unije, Evropska komisija je 2. decembra 2016. godine usvojila Zajedničku odluku o sprovođenju programa - C(2016)8226 kojom je usvojen Nacionalni akcioni program za Crnu Goru za 2016. godinu. Finansijski sporazum za ovaj program zaključen je između Crne Gore i Evropske komisije 22. decembra 2017. godine. Fokus prvobitnog programa bio je na finansiranju projekata iz oblasti zaštite životne sredine i konkurentnosti i inovacije, u cilju postupnog usaglašavanja sa standardima koji u ovim oblastima proističu iz pravne tekovine Evropske unije.

Međutim, epidemijsko širenje novog virusa COVID-19 tokom 2020. godine uzrokovalo je potrebu za uvođenjem niza hitnih mjera za prevenciju njegovog daljeg širenja i kontrolu epidemije, što je bio prioritet djelovanja vlada svih država zahvaćenih epidemijom novog virusa. Pored neposrednih mjera za kontrolu širenja virusa, bilo je neophodno formulisanje efikasnih mjera socijalne i ekonomske politike koje će ublažiti posljedice krize uzrokovane širenjem virusa na globalnom nivou.

Prepoznajući napore koje Vlada Crne Gore ulaže u sprovođenje ovih mjera, Evropska komisija je donijela odluku da finansijski podrži Crnu Goru u sprovođenju plana mjera za saniranje posljedica epidemije novog virusa. Nakon početnog dijaloga sa predstavnicima nadležnih službi Evropske komisije, i uz razumijevanje za situaciju u kojoj se našlo crnogorsko društvo u cjelini, evropski komesar za susjedstvo i pregovore o proširenju Oliver Vahrelji je u pismu upućenom predsjedniku Vlade Crne Gore Dušku Markoviću 24. marta 2020. godine informisao o načinima podrške Evropske unije Crnoj

Gori u suočavanju sa epidemijom i njenim posljedicama. Uz jasnu poruku podrške državama Zapadnog Balkana u kritičnim momentima širenja epidemije novog virusa, naglašeno je da će Evropska unija prenamjenom sredstava iz odobrenih IPA programa podržati Crnu Goru u borbi protiv širenja virusa i saniranju ekonomskih posljedica epidemije sa 53 miliona eura. Sredstva su izdvojena prenamjenom sredstava koja su već bila odobrena za programe IPA 2016, IPA 2018, IPA 2019 i IPA 2020.

Budžetska podrška EU mjerama socijalne i ekonomske politike u okviru odgovora na širenje virusa COVID-19

Najveći dio prethodno pomenutih sredstava, odnosno 40,5 miliona eura, biće usmjeren na budžetsku podršku namijenjenu za sufinansiranje mjera koje Vlada već sprovodi u okviru prva tri paketa mjera podrške ekonomiji i društvu u okviru odgovora na širenje virusa COVID-19, što je dodatni izraz povjerenja Evropske unije u odgovorno i pravovremeno djelovanje Vlade u ovoj oblasti. Iako je Crna Gora već korisnik dvije budžetske podrške (za integrisano upravljanje granicom i reformu javne uprave) koje su odobrene u okviru IPA godišnjih akcionih programa za 2015. i 2017. godinu, ovom prilikom Evropska komisija je predložila pojednostavljeni oblik budžetske podrške, koja se odobrava po skraćenoj proceduri i namijenjena je jačanju otpornosti na različite vrste šokova koji mogu djelovati na ekonomske tokove, uključujući i epidemije velikih razmjera.

Opšti cilj ove budžetske podrške je ublažavanje uticaja krize COVID-19 u Crnoj Gori. Specifični ciljevi su trostruki:

- Ublažavanje negativnih efekata krize na ekonomiju;
- Očuvanje ranjivih socijalnih grupa od negativnih efekata krize i garantovanje njihovog kontinuiranog pristupa osnovnim socijalnim uslugama;
- Povećani pristup ugroženih preduzeća, posebno onih koja su u vlasništvu žena, ekonomskim olakšicama.

Od ukupnog iznosa budžetske podrške, 40 miliona eura će, u dvije tranše, biti uplaćeno u državni budžet, dok će 0,5 miliona eura biti utrošeno na dva projekta komplementarne tehničke podrške Ministarstvu ekonomije i Ministarstvu rada i socijalnog staranja za sprovođenje aktivnosti planiranih programom.

Fiksna tranša budžetske podrške iznosi 28 miliona eura (70% ukupne podrške), dok je iznos varijabilne tranše 12 miliona eura (30% ukupne podrške). Fiksna tranša se isplaćuje na početku sprovođenja programa (III kvartal 2020. godine), bez prethodnih uslova. Isplata varijabilne tranše je planirana na kraju jednogodišnjeg programa (III kvartal 2021. godine) i uslovljena je ispunjavanjem seta definisanih indikatora, kako slijedi:

1. Broj prihvatljivih zahtjeva za subvencije isplaćene kroz drugi paket mjera povodom COVIDa-19 (najmanje 90%);
2. Broj mikro i malih preduzeća koja koriste program grantova koji se nudi kroz Program za podsticanje konkurentnosti privrede Crne Gore, u cilju povećanja

- njihove likvidnosti i otpornosti na krizu izazvanu COVIDom-19 (Najmanje 100 mikro i malih preduzeća, među kojima je najmanje 20 u vlasništvu žena);
3. Iznos socijalnih davanja za najugroženije osobe (ne manji od 50.860.000 eura);
 4. Prosječan broj slučajeva od strane operatera u Sistemu upravljanja slučajevima (smanjenje od 20%);
 5. Usvajanje potrebnog zakonodavstva za osiguranje napretka u uvođenju srednjoročnog budžetskog okvira i programskog budžeta od 2021. godine.

Dopuna 1 Finansijskog sporazuma za Nacionalni akcioni program za Crnu Goru za 2016. godinu

Kako bi IPA sredstva planirana budžetskom podrškom EU postala operativno dostupna, a budući da je ukupan iznos podrške izdvojen iz više IPA godišnjih akcionih programa, neophodno je kompletiranje pravnog osnova kroz potpisivanje seta finansijskih sporazuma, u skladu sa članom 8 Zakona o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru Instrumenata pretpristupne podrške (IPA II) (Službeni listu broj 5/2015, međunarodni ugovori).

S tim u vezi, Evropska komisija je dostavila Kancelariji za evropske integracije Predlog dopune 1 Finansijskog sporazuma za Nacionalni akcioni program za Crnu Goru za 2016. godinu. Ukupna vrijednost Dopune ovog Finansijskog sporazuma je 25.650.290 eura, od čega 22.948.900 eura čine bespovratna sredstva Evropske unije i nacionalno kofinansiranje u iznosu od 2.701.390 eura. Pomenuta sredstva nacionalnog kofinansiranja su već inicijalno bila planirana Nacionalnim akcionim programom za 2016. godinu i samim tim, nijesu predmet Dopune ovog sporazuma.

Pomenuti iznos je opredijeljen za finansiranje tri akcije, kako slijedi:

1. U okviru sektora Životna sredina i klimatska akcija, podržana je akcija Jačanje kapaciteta i aktivnosti povezane sa pravnom tekovinom u sektoru Životne sredine i klimatske akcije u ukupnom iznosu od 13.395.265 eura, od čega EU sredstava iznose 11.385.975 eura i nacionalno kofinansiranje 2.009.290 eura;
2. U okviru sektora Konkurentnost i inovacije, podržana je akcija Osnaživanje sektora konkurentnosti i inovacija Crne Gore u ukupnom iznosu od 6.921.000 eura, od čega EU sredstava iznose 6.228.900 eura i nacionalno kofinansiranje 692.100 eura;
3. U okviru sektora Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike, izdvojeno je 5.334.025 eura za podršku reakciji na krizu izazvanu širenjem virusa COVID-19 u Crnoj Gori, u vidu budžetske podrške, i ova podrška ne uključuje nacionalno kofinansiranje.

Potpisivanje navedene Dopune Finansijskog sporazuma od strane ovlašćenog predstavnika Vlade je preduslov za dalju pripremu zahtjeva za isplatu fiksne tranše budžetske podrške i operativno korišćenje sredstava u ostalim sektorima.

Prilog 2:

DOPUNA Br. 1

FINANSIJSKOG SPORAZUMA

za

Nacionalni akcioni program za Crnu Goru za godinu 2016 - 2016/037-896

Kao što je inicijalno zaključeno između Evropske komisije i Crne Gore 22.12.2017. godine

Evropska komisija (u daljem tekstu: **Komisija**), postupajući u ime Evropske unije (u daljem tekstu: **Unija**),

s jedne strane, i

Crna Gora (u daljem tekstu: **Korisnica Ipe II**), koju predstavlja Vlada Crne Gore – Kancelarija za evropske integracije,

s druge strane,

zajednički, u daljem tekstu, oslovljene kao "Strane",

Dok je,

- (1) Komisija 02.12.2016. godine usvojila Zajedničku odluku o sprovođenju C(2016)8226 finalno, kojom se uspostavlja Nacionalni akcioni program za Crnu Goru za 2016. godinu. Ovaj program se sprovodi u skladu sa Finansijskim sporazumom zaključenim između Crne Gore i Komisije 22.12.2017. godine.
- (2) Zbog krize izazvane virusom COVID-19, dio ovog programa je uključen u Ugovor za osnaživanje u okviru budžetske podrške.
- (3) Potrebno je uskladiti Finansijski sporazum sa Dopunom programa koji je usvojen Odlukom Komisije C (2020) 5268 od 28. jula 2020. godine.

SAGLASILE SU SE O SLJEDEĆEM:

Član 1

- (1) Aneks I Finansijskog sporazuma zaključenog između Evropske komisije i Crne Gore 22.12.2017. godine je zamijenjen Aneksom I aktuelne Dopune br. 1.
- (2) Aneks IA ove Dopune je dodat kao novi Aneks Finansijskom sporazumu.

Član 2

Svi ostali uslovi Finansijskog sporazuma ostaju nepromijenjeni.

Ova Dopuna br. 1 stupa na snagu danom potpisivanja posljednje strane potpisnice.

Sastavljen u dva originala, od kojih je jedan dostavljen Komisiji, a drugi korisnici Ipe II.

ZA IPA II KORISNICU	ZA KOMISIJU
gdin Aleksandar Drljević glavni pregovarač i nacionalni IPA koordinator Vlada Crne Gore Kancelarija za evropske integracije	gđa Henoveva Ruis Kalavera Direktor D za Zapadni Balkan Generalni direktorat za susjedsku politiku i pregovore o proširenju

Datum:

Datum:

ANEKS I

Nacionalni akcioni program za Crnu Goru za 2016. godinu

1 IDENTIFIKACIJA

Korisnik	Crna Gora
Reference obaveze CRIS/ABAC	IPA/2016/037896
Ukupni troškovi	25.650.290 eura
Doprinos EU	22.948.900 eura
Budžetska linija	22.020102
Način upravljanja/ Subjekti kojima je upravljanje povjereno	Direktno upravljanje od strane Evropske komisije za: Akcija 3 – Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori (budžetska podrška) Indirektno upravljanje preko dolje navedenih subjekata kojima je upravljanje povjereno – Uprava javnih radova za Akciju 1, i Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranje (CFCU, Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći, Ministarstvo finansija) za Akciju 2, zajedno sa vodećim institucijama odgovornim za sprovođenje akcija: – Ministarstvo održivog razvoja i turizma za Akciju 1 i Ministarstvo ekonomije za Akciju 2.
Krajnji rok za zaključivanje <u>Finansijskih sporazuma</u> sa državom korisnicom Ipe II	Najkasnije do 31. decembra 2017. godine.
Krajnji rok za zaključivanje <u>ugovora o nabavci i ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava</u>	3 godine od dana zaključenja Finansijskih sporazuma, s izuzetkom slučajeva iz člana 189 stav 2 Finansijske regulative.
Krajnji rok za operativno sprovođenje	6 godina od dana zaključenja Finansijskih sporazuma.
Krajnji rok za sprovođenje Finansijskog sporazuma (datum do kog sredstva alocirana za ovaj program treba da budu povučena a program zatvoren)	12 godina od dana zaključenja Finansijskih sporazuma.
Programska jedinica	Generalni direktorat za susjedsku politiku i pregovore o proširenju (DG NEAR) Jedinica D.1 Crna Gora

Delegacija EU za sprovođenje	Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori
-------------------------------------	--

2 OPIS AKCIONOG PROGRAMA

2.1 SEKTORI ODABRANI U OKVIRU OVOG AKCIONOG PROGRAMA

○ **Obrazloženje za odabir posebnih sektora u okviru ovog programa:**

Godišnji nacionalni akcijski program za Crnu Goru za 2014. godinu u okviru IPA II doprinio je postizanju ciljeva utvrđenih Indikativnim strategijskim dokumentom 2014-2020 (ISD) za Crnu Goru¹ kroz akcije koji obuhvataju šest od osam prioriteta utvrđenih ISD-om; sektor *Demokratije i upravljanja, Vladavine prava i temeljnih prava, Životne sredine i klimatske akcije, Saobraćaja, Konkurentnosti i inovacija i Poljoprivrede i ruralnog razvoja*. Sektori *Demokratije i upravljanja i Vladavine prava i temeljnih prava* takođe su bili u fokusu Godišnjeg akcijskog programa za Crnu Goru za 2015. godinu kroz program podrške sektorskom budžetu, koji ima za cilj da podrži sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom. *Akcijski program za Crnu Goru za 2016. godinu* upotpunjava prethodne programe podrške o okviru Ipe II, a pritom je usredsređen na ekonomski razvoj i rast i obezbjeđuje podršku u sektorima **Životne sredine i klimatske akcije i Konkurentnosti i inovacija i Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike**.

Na osnovu načela sektorskog pristupa, u 2015. godini Crna Gora je pripremila Operativni program za regionalni razvoj 2016-2020 (OPRR) kako bi obezbijedila višegodišnji okvir za programiranje Ipe u sektorima Životne sredine i Konkurentnosti (kao i Saobraćaja). OPRR definiše redosljed aktivnosti; akcije planirane za 2016-2017. godinu biće usredsređeni uglavnom na tehničku pomoć, jačanje kapaciteta i pripremu projekata, a od 2018. godine pa nadalje uvešće se šeme konkurentnosti i moći će se pokrenuti razvoj fizičke infrastrukture.

Nacionalnim akcionim programom za Crnu Goru za 2016. godinu opredijeljeno je **11.385.975 eura** za jačanje kapaciteta i za aktivnosti povezane sa pravnom tekovinom u sektoru **Životne sredine i klimatske akcije** i **6.228.900 eura** za osnaživanje sektora **Konkurentnosti i inovacija** Crne Gore. Ove dvije akcije će, u skladu sa strateškim ciljevima ISD-a, donijeti dodatnu vrijednost Crnoj Gori, kao i Evropskoj uniji, tako što će potpomoći integracioni proces i doprinijeti ekonomskom razvoju Crne Gore i EU. U okviru sektora Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike, 5.334.025 eura je opredijeljeno is za Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori, nakon izbijanja svjetske pandemije uzrokovane virusom COVID-19. Alokacija za 2016. godinu će pomoći Crnoj Gori da osigura brz odgovor na krizu uzrokovanu virusom COVID-19 i prevaziđe izazove s kojima se suočavaju pomenuti sektori i koji ometaju potencijal za rast koji zemlja ima. U oblasti Životne sredine, donošenjem novih zakona i daljim razvijanjem strateškog okvira za ovaj sektor, Crna Gora je od 2007. godine značajno izmijenila svoj pravni okvir i okvir za politike. Međutim, sprovođenje zakonodavstva zaostaje za naporima ulozenim u unapređenje pravnog okvira i okvira za politike. U sektoru Konkurentnosti i inovacija, nekoliko prepreka ometaju održivi rast crnogorske ekonomije, kao što je ograničen pristup MSP-a finansijskim sredstvima.

¹ C(2014)5771 od 18.08.2014 – Implementaciona odluka Komisije o usvajanju Indikativnog strateškog dokumenta za Crnu Goru za period 2014-2020.

○ **Pregled ranijih i tekućih akcija EU, akcija drugih donatora i/ili akcija korisnika Ipe II u relevantnim sektorima:**

U sektoru **Životne sredine i klimatske akcije**, ranija pomoć u okviru Ipe I bila je fokusirana uglavnom na usklađivanje sa pravnom tekovinom iz oblasti životne sredine, jačanje administrativnih kapaciteta i razvoj infrastrukture u sektorima vodoprivrede i upravljanja otpadnim vodama. Projekat „*Uspostavljanje mreže Natura 2000*“ u okviru Ipe 2012-2013 imao je za cilj sprovođenje svih neophodnih aktivnosti kako bi se počelo sa razvijanjem polaznih osnova, uključujući opsežno mapiranje terena i prikupljanje podataka za buduću mrežu Natura 2000 u Crnoj Gori, u skladu sa zahtjevima direktiva EU o pticama i o staništima. U okviru Ipe II, u Godišnjem nacionalom akcijskom programu za 2014. godinu prepoznate su dvije interventne oblasti za „*Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori*“ i „*Sprovođenje Okvirne direktive o vodama*“ sa doprinosom EU od 2.835.000 eura. Akcije planirane u sklopi Ipe 2016 upotpunjavaju te intervencije.

Što se tiče sektora **Konkurentnosti i inovacija**, ranija pomoć u okviru Ipe I bila je fokusirana na podršku razvoju sektorske strategije i finansijskih mjera za jačanje poslovnog okruženja i olakšavanje pristupa Unutrašnjem tržištu. U okviru Ipe II, u 2014. godini je pružena podrška sektoru kroz tri akcije: „*Jačanje poslovnog okruženja i konkurentnosti privatnog sektora*“, „*Podrška regulisanju finansijskih usluga*“ i „*Usklađivanje sa pravnom tekovinom EU o unutrašnjem tržištu i njeno sprovođenje*“, s ukupnim budžetom od 5.350.000 eura. Aktivnosti predviđene u okviru Ipe 2016 nastavak su tih akcija. Uz podršku iz Ipe 2014, u toku je izrada studije o utvrđivanju glavnih oblasti za sprovođenje grant šema za MSP i klastere (npr. standardi kvaliteta, inovacije), kao i za sprovođenje pilot grant šema u oblasti konkurentnosti. Kao nastavak tog projekta, planirana je dodjela grantova za MSP i klastere kroz ovu akciju u okviru Ipe 2016. Opredijeljena su sredstva za obučavanje i tehničku pomoć zaposlenima u Inovaciono preduzetničkom centru i za pripremu detaljnih tehničkih specifikacija za opremu koja treba da se ugradi u tri laboratorije.

Međunarodne organizacije (MO) kao što je sistem UN-a, zajedno sa **međunarodnim finansijskim institucijama** (MFI) kao što je Grupa Svjetske banke (SB), Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), Evropska investiciona banka (EIB) i **bilateralni donatori** kao što je Njemačka razvojna banka (KfW) takođe igraju aktivnu ulogu u pružanju pomoći za finansiranje ova tri sektora u Crnoj Gori.

U oblasti **Životne sredine i klimatske akcije**, **UNDP** pruža pomoć Crnoj Gori za bržu transformaciju tržišta u cilju dobijanja resursno efikasne ekonomije sa malim emisijama gasova s efektom staklene bašte i vitalnih ekosistema, ekonomija i zajednica. U primjere aktivnosti sprovedenih uz podršku UNDP-a spadaju procjena rizika od poplava za 12 opština ili razvoj sistema za prečišćavanje vode u Mojkovcu. **KfW** je aktivan uglavnom u sektoru energetike i komunalne infrastrukture, gdje spada finansiranje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za opštine Kotor i Tivat i sprovođenje mjera za odlaganje kanizacionih otpadnih voda u Bokokotorskom zalivu. Što se tiče **EIB**-a, kroz kreditne ugovore potpomaže se rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za vode i otpad u opštinama širom zemlje.

Što se tiče **Konkurentnosti i inovacija**, **UNIDO** i **UNDP** rade sa Vladom na sprovođenju ekonomskih reformi za jačanje konkurentnosti ekonomije u Crnoj Gori kroz industrijsku modernizaciju i unapređenje, jačanje veza između nauke, inovacija i industrije, razvoj klastera i izvoznih konzorcijuma, zapošljavanje omladine i žena i preduzetničke aktivnosti. **EIB** je odobrio novu kreditnu liniju Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore (IRF) kao finansijskom posredniku u iznosu od 70 miliona eura za finansiranje malih i srednjih projekata koje sprovode prevashodno MSP, kao i lokalne vlasti. Na kraju 2015. godine, IRF je postao član Fonda za inovativna preduzeća (ENIF) u okviru Programa za

razvoj preduzeća i inovacije Zapadnog Balkana (WB EDIF). **EBRD** pokušava da riješi problem pristupa preduzeća finansijskim sredstvima koji je dijelom nastao zbog povećanog straha od rizika koje banke imaju prilikom odobravanja kredita, tako što ohrabruje partnerske banke da povećaju davanje kredita malim i srednjim preduzećima putem direktnog finansiranja za podršku inovacijama malih i srednjih preduzeća i kroz dijalog o politikama koji za cilj ima unapređenje investicione klime sa fokusom na sektor agrobiznisa i turizma. Kao i **KfW**, i Evropski fond za jugoistočnu Evropu (EFSE) igra aktivnu ulogu u omogućavanju pristupa finansijskim uslugama za mnoge mikro preduzetnike. Približavanje zakonodavstva pravnoj tekovini EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije (PZPT) takođe je podržano kroz projekat koji su sufinansirale Evropska unija i BMZ a sproveo **GIZ** (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit), u kom je Ministarstvo ekonomije bilo glavni korisnik.

Iskustva stečena u toku prethodnih programskih perioda i sprovođenja prethodnih projekata pokazala su da su **naučene** neke važne **lekcije** koje treba imati u vidu u vezi sa podrškom iz Ipe, kako bi se izbjegla eventualna preklapanja, kao i da bi se osiguralo da će problemi prepoznati u toku programiranja i/ili sprovođenja ranijih projekata biti riješeni:

- Potrebno je unaprijediti *planiranje i programiranje podrške Ipe* kroz unapređenje komunikacije i koordinacije između korisnika projekta i samih projekata, povećanje administrativnih kapaciteta i kapaciteta za praćenje, bolje povezivanje podrške EU sa nacionalni sektorskim strategijama i akcionim planovima.
- *Potrebno je ojačati kapacitete* Vlade u pogledu strateškog planiranja, prioritizacije projekata i naročito sprovođenja projekata, kao i osnažiti razvoj i koordinaciju politika. Sprovođenje projekata iziskuje da institucije imaju odgovarajuće kadrovske kapacitete raspoložive za rad na aktivnostima tokom životnog ciklusa projekta.
- Potrebno je dodatno internalizovati *pojam sektorskog pristupa* za buduću podršku iz Ipe, izbjegavajući pritom izolovane infrastrukturne projekte i fokusirajući se više na proces pristupanja i jačanje, između ostalog, potrebnih kapaciteta za uspješno sprovođenje pravne tekovine EU.
- Tokom programiranja potrebno je posvetiti više pažnje *pitajima održivosti*, imajući u vidu da visoka fluktuacija zaposlenih, oslanjanje na osoblje zaposleno na određeno vrijeme i nedostatak stručnih vještina u upravi ometaju pravilno sprovođenje politika i projekata.
- Pošto je *koordinacija između zainteresovanih strana* prepoznata kao problem, njegovo prevazilaženje će iziskivati sveobuhvatne i jasne protoke informacija i fokusiranje na zajedničko razumijevanje odgovornosti, obaveza i rokova.
- Potrebno je obezbijediti *jasnu vezu između* inicijative za reforme i jačanje kapaciteta u ovom sektoru i *horizontalnih reformi javne uprave* (Strategija reforme javne uprave 2016-20). Parcijalna reforma državne službe dio je predstojeće Strategije reforme javne uprave 2016-2020. Potrebno je da nadležni organi budu veoma proaktivni u saradnji sa relevantnim zainteresovanim stranama na centralnom i lokalnom nivou i da unaprijede međusektorsku saradnju sa drugim ministarstvima u vezi sa programiranjem i sprovođenjem projekata finansiranih uz podršku Ipe.
- Najzad, savjetovanje sa relevantnim vanjskim zainteresovanim stranama (organizacijama civilnog društva, privrednim subjektima, itd.) od ključne je važnosti za sprovođenje zakonodavstva i programiranja fondova EU.

U vezi sa Obrazovanjem, zapošljavanjem i socijalnom politikom, u cilju ublažavanja uticaja Gori, pandemije izazvane virusom COVID-19 i krize u Crnoj Gori, identifikovan je veliki i sveobuhvatni program budžetske podrške, u iznosu od 40,5 miliona eura doprinosa EU, koji

je identifikovan kao najefektivniji i najefikasniji način da se pomogne Crnoj Gori u ublažavanju negativnih efekata koje kriza ima na ekonomiju, kako bi se ranjive socijalne grupe sačuvala od razarajućih efekata krize i garantovao im se kontinuiran pristup osnovnim socijalnim uslugama, kao i povećan pristup ugroženim poslovanjima ekonomskim olakšicama.

- U okviru odgovora na COVID-19 krizni sektor i u cilju ublažavanja uticaja pandemije virusa COVID-19, identifikovan je veliki i sveobuhvatni program budžetske podrške, u iznosu od 40,5 miliona eura doprinosa EU, koji je identifikovan kao najefektivniji i najefikasniji način da se pomogne Crnoj Gori u ublažavanju negativnih efekata koje kriza ima na ekonomiju, kako bi se ranjive socijalne grupe sačuvala od razarajućih efekata krize i garantovao im se kontinuiran pristup osnovnim socijalnim uslugama, kao i povećan pristup ugroženim poslovanjima ekonomskim olakšicama. U odgovoru EU na krizu, težilo se sinergiji između ovog programa i sljedećih operacija, od kojih je svaka već obezbijeđena ili planirana, i u skladu sa ostalim donatorima:
- Crna Gora je zatražila hitnu finansijsku podršku od Evropske makro finansijske pomoći (MVP), do 60 miliona eura. MVP je instrument EU za odgovor na krizu povezan sa instrumentom brzog finansiranja Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). Cilj ove pomoći je da olakša spoljna ograničenja finansiranja, ublaži platni bilans i budžetske potrebe, ojača svoj položaj deviznih rezervi i pomogne zemlji da se izbori sa trenutnim spoljnim i finansijskim ranjivostima. MVP je dostupan tokom 12 mjeseci i isplaćuje se u dvije rate do 30 miliona eura. Uslovi politike vezani uz ovu pomoć zasnivaće se na programu ekonomske stabilizacije i reformi koje su crnogorske vlasti odobrile i u skladu sa sporazumima koje je Crna Gora postigla sa MMF-om. Dogovori o Memorandumu o razumijevanju i postavljanje uslova MVP-a su u toku.
- **Program SOPEES (nacionala IPA IPA 2020, 3,5 miliona eura):** program ima za cilj poboljšanje inkluzije i zapošljivosti dugotrajno nezaposlenih, sa fokusom na korisnike socijalne zaštite, žene, mlade, kroz podršku životu u zajednici i inicijativama za lokalna partnerstva za zapošljavanje.
- **Unapređenje budžetskog sistema, višegodišnjeg budžetskog okvira i Sistema interne finansijske javne kontrole (nacionala IPA 2014, 1,3 miliona eura):** projekat ima za cilj da poveća fiskalnu održivost i dobro upravljanje javnim finansijama u skladu sa zahtjevima EU. Specifični ciljevi ugovora su: a) potpuna primjena srednjoročnog budžetskog okvira, b) puni razvoj i primjena sistema zasnovanog na programskom budžetiranju i c) unapređenje sistema javne interne finansijske kontrole. Ugovor će uključivati komplementarne aktivnosti za podršku prelasku na obračunsko računovodstvo, za poboljšanje kvaliteta budžetskih dokumenata i za uspostavljanje sistema prevencije i oporavka od potencijalnih prijetnji kontinuitetu poslovanja.
- **Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Agencije za reviziju (nacionalna IPA 2014, 0,6 miliona eura):** projekat ima za cilj dalje jačanje eksterne revizije javnog sektora u Crnoj Gori pružanjem podrške Revizorskom tijelu (RT) i Državnoj revizorskoj instituciji (DRI). Ovo uključuje strateško savjetovanje, unapređenje operativnih priručnika i procedura za sprovođenje različitih vrsta revizije, uključujući i korišćenje alata informacione tehnologije prema potrebi, obuke, podršku na radu i jačanje odnosa sa parlamentom.

- **Podrška jačanju zdravstvenih sistema i ranjivih grupa (Višekorisnička IPA, 20 miliona eura):** 1. Nove intervencije za podršku potrebama ranjivih grupa, prije svega starijih i djece; 2. Intervencije u cilju osnaživanja otpornosti zdravstvenih sistema, intenziviranjem postojećeg rada kroz Evropski centar za prevenciju i kontrolu bolesti, kao i novim angažovanjem sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom (SZO).

- **Paket ekonomske reaktivacije (455 miliona eura, Višekorisička IPA):** Intervencijom će se podržati oporavak ekonomije i ubrizgavanje prijeko potrebne likvidnosti finansijskim posrednicima i malim i srednjim preduzećima u regionu, kroz rad sa međunarodnim finansijskim institucijama (202 miliona eura koji su preorijentisani iz postojećih programa, plus “novo finansiranje“ koje uključuje: 95 miliona eura reprogramiranih IPA sredstava, 38 miliona eura programa iz programa IPA 2020 prilagođenih za COVID-19 i 120 miliona eura iz Garantnog fonda za Zapadni Balkan koji su preusmereni na ublažavanje društveno-ekonomskih posljedica pandemije).
- Pored toga, razgovaralo se o **paketu mjera hitne pomoći posvećenim zemljama Zapadnog Balkana**, koje će sprovesti Evropska investiciona banka (EIB), u iznosu od **700 miliona eura**. Sredstva će biti dodijeljena, ukoliko se zatraže, prije svega za pomoć zdravstvenom sektoru, malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima, u cilju prevazlaženja problema likvidnosti prouzrokovanih pandemijskom krizom. Pomoć će takođe uključivati ekspertizu EIB-a, zajedno sa partnerskim bankama u zemljama. U toku je definisanje potreba i prioriteta.

Kao odgovor međunarodne zajednice, biće osigurana tijesna koordinacija između EU i sljedećih entiteta i projekata:

- **Instrument za brzo finansiranje (IBF) (MMF, 30 miliona eura)** pruža brzu i malog pristupa podršku finansijskoj pomoći zemljama članicama koje se suočavaju sa hitnom potrebom za platnim bilansom, bez potrebe da se uspostavljanje punog programa. Može pružati podršku za ispunjavanje širokog spektra hitnih potreba, uključujući potrebe koje nastaju usljed šokova izazvanih cijenama robe, prirodnim katastrofama, konfliktnim i postkonfliktnim situacijama i vanrednim situacijama koje su posljedica krhkog sistema. Finansijska pomoć u okviru IBF-a pruža se u obliku neposredne kupovine, bez potrebe postojanja cjelovitog programa ili pregledima. Crna Gora je u aprilu zatražila pomoć IBF-a, dok je procedura za njeno odobrenje su u toku.
- **Druga garancija zasnovana na politici otpornosti na fiskalni i finansijski sektor (Svjetska banka, 80 miliona eura)** korišćena je u maju za sprovođenje sindikalnog kredita komercijalnih banaka, u iznosu od 250 miliona eura. Dvanaestogodišnji zajam je povučen sredinom maja, sa kamatnom stopom od 3,63%. Njegovo oslobađanje uslovljeno je sprovođenjem vladinih reformi kako bi se zaštitila fiskalna održivost i finansijski sektor učinio otpornijim na potencijalne šokove. Svjetska banka razmišlja da poveća garanciju za dodatnih 25 miliona eura s ciljem da dodatno olakša pritisak koji je COVID-19 izvršio na javne finansije.
- **Podrška reformi sistema za utvrđivanje invaliditeta (UNDP, milion eura podrška EU):** svrha ove akcije je racionalizacija načina sprovođenja nacionalnog sistema utvrđivanja invaliditeta u Crnoj Gori, kako bi se pravim korisnicima olakšao pristup odgovarajućim uslugama. Predviđeni rezultat biće uspostavljanje funkcionalnog nacionalnog sistema utvrđivanja invalidnosti. EU je ovo područje identifikovala kao jaz u ukupnom programu Vlade koji se bavi sistemom socijalnih kartica.
- **Program rodne ravnopravnosti (UNDP, podrška EU u iznosu od 0,735 miliona eura):** projekat se fokusira na tri oblasti rodne ravnopravnosti: ekonomsko osnaživanje žena, borba protiv rodno zasnovanog nasilja i političko učešće žena. Aktivnosti uključuju obuku oko 150 žena iz oblasti preduzetništva u Podgorici i Nikšiću, uz izradu poslovnih planova.

Pored toga, 16 opština izdvojilo je budžetske linije za žensko preduzetništvo (120 000 eura).

- **Zaštita djece od nasilja (UNICEF, 0,3 miliona eura podrška EU):** projekat ima za cilj pružanje kvalitetnih preventivnih i zaštitnih usluga kako bi djeca bila efikasno zaštićena od svih oblika nasilja i eksploatacije. Njegov specifični cilj je jačanje kapaciteta socijalne i dječije zaštite, zdravlja, obrazovanja, policije i pravde u cilju sprečavanja i zaštite djece od nasilja i unapređenje međusektorske saradnje kako bi se djeci pružila visokokvalitetna, višesektorska podrška . Aktivnosti uključuju unapređenje sistema upravljanja slučajevima i obuku osoba koje rade sa djecom koja su bila izložena nasilju.
- Projekat **Rani dječiji razvoj (RDR) u Crnoj Gori (UNICEF, podrška EU je milion eura)** ima za cilj unapređenje zdravlja i razvoj djece do 6 godina, uključujući djecu sa invaliditetom, kako bi se dostigao njihov puni potencijal. Specifični cilj je da osigura da mala djeca, posebno ona koja su najranjivija, i njihovi roditelji / njegovatelji imaju koristi od kvalitetnih, pravičnih, uzajamno ojačavajućih sistema zdravstva, obrazovanja, socijalne i dječije zaštite. Pored toga, akcija će podržati razvoj prve nacionalne politike RDR, sa akcionim planom, troškovima i jasnim okvirom za njegovo praćenje i evaluaciju. Datum početka: 1. avgust 2020. godine.
- **Podrška preduzetništvu kroz pružanje naprednih savjetodavnih i informacionih usluga za mala i srednja preduzeća (EBRD, 1,4 miliona eura (podrška EU):** projekat ima za cilj da poboljša poslovno okruženje i konkurentnost privatnog sektora Crne Gore, pružanjem direktne savjetodavne pomoći za mala i srednja preduzeća i kroz podršku razvoju Jedinstvene pristupne tačke za poslovno informisanje.

Spisak akcija predviđenih u okviru odabranih Sektora/Prioriteta:

Životna sredina i klimatska akcija

INDIREKTNO UPRAVLJANJE SA KORISNICOM IPE II	
Akcija 1 – „Jačanje kapaciteta i aktivnosti povezane sa pravnom tekovinom u sektoru Životne sredine i klimatske akcije“	11.385.975 eura
UKUPNO	11.385.975 eura

Konkurentnost i inovacije

INDIREKTNO UPRAVLJANJE SA KORISNICOM IPE II	
Akcija 2 – „Osnaživanje sektora konkurentnosti i inovacija Crne Gore“	6.228.900 eura
UKUPNO	6.228.900 eura

Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike

DIREKTNO UPRAVLJANJE od strane Evropske komisije	
Akcija 3 – Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori	5.334.025 eura
UKUPNO	5.334.025 eura

2.2 OPIS I SPROVOĐENJE AKCIJA

SEKTOR	<i>Životna sredina i klimatska akcija</i>		<i>11.385.975 eura</i>
Akcija 1	Jačanje kapaciteta i aktivnosti povezane sa pravnom tekovinom u sektoru Životne sredine i klimatske akcije	Indirektno upravljanje od strane države korisnice	11.385.975 eura

(1) Opis akcije, cilja, očekivanih rezultata i ključnih indikatora učinka

Opis akcije i cilj:

Opšti cilj Akcije 1 – „Jačanje kapaciteta i aktivnosti povezane sa pravnom tekovinom u sektoru Životne sredine i klimatske akcije“ je da pruži podršku Crnoj Gori u usklađivanju sa pravnom tekovinom EU u okviru poglavlja 27 pristupnih pregovora, kao i poveća

administrativne kapacitete kroz institucionalnu izgradnju. Poseban cilj ove Akcije je podrška procesu prenošenja zakonodavstva i izgradnje institucionalnog kapaciteta za strateško planiranje, sprovođenje i izvršenje pravne tekovine u oblasti životne sredine i klimatskih promjena, u skladu sa Nacionalnom strategijom aproksimacije u oblasti životne sredine - NEAS.

Ova Akcija će pomoći Crnoj Gori time što će doprinijeti razvoju tehničkih kapaciteta za ispravno upravljanje pravnom tekovinom EU za Sektor životna sredina i klimatska akcija, pružajući podršku za:

- usklađivanje crnogorskog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u oblasti životne sredine;
- jačanje institucionalnom okvira i administrativnih kapaciteta za planiranje i sprovođenje politika iz oblasti životne sredine.

Takođe je važno podržati podizanje svijesti javnosti o pitanjima od važnosti za zaštitu životne sredine i klimatskih promjena.

Akcija će se fokusirati na sljedeće pod-sektore: horizontalni (prioritetni) propisi/pitanja, kvalitet ambijentalnog vazduha, upravljanje vodama, upravljanje otpadom, kontrola industrijskog zagađenja, upravljanje hemikalijama, zaštita prirode, procjena buke i upravljanje u oblasti životne sredine i civilne zaštite i klimatskih promjena kao zasebnog sektora.

Očekivani rezultati i ključni indikatori učinka:

Glavni očekivani rezultati ove Akcije obuhvataju:

- poboljšani administrativni kapacitet sektora Životne sredine i klimatske akcije;
- usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU za sektor Životne sredine i klimatske akcije;
- usklađivanje liste prioritetnih projekata, nacionalnih strategija i planova za sprovođenje sa pravnom tekovinom EU u oblasti životne sredine i klimatske akcije.

Napredak u pravcu postizanja očekivanih rezultata mjeriće se u skladu sa brojnim ključnim indikatorima, uključujući i:

- napredak ostvaren u pravcu ispunjavanja kriterijuma pristupanja, koji se procjenjuje Izveštajem o napretku Crne Gore u poglavlju 27 – Životna sredina;
- nivo djelotvornosti Akcionih planova NEAS-a za prenošenje zakonodavstva i administrativni kapacitet (složeni indikator) koga čini:
 - % uspješnosti Plana aktivnosti za prenošenje zakonodavstva i
 - % uspješnosti Plana aktivnosti za unapređenje administrativnih kapaciteta.

(2) Pretpostavke i uslovi

Za sprovođenje ove Akcije neophodno je da Vlada Crne Gore nastavi da podržava reforme u sektoru Životne sredine i klimatske akcije u skladu sa Nacionalnom strategijom aproksimacije u oblasti životne sredine (NEAS).

Crna Gora je pripremila NEAS u cilju usklađivanja i sprovođenja zakonodavstva EU u oblasti zaštite životne sredine i klimatskih promjena. Sprovođenje NEAS-a biće podržano kroz ovu Akciju. Stoga su usvajanje NEAS-a od strane Vlade i početak njenog sprovođenja neophodni **preduslovi** za implementaciju ove Akcije.

Akcioni plan za potpunu transpoziciju zakonodavstva EU u sektorima životne sredine i klimatske akcije, obuhvaćenih NEAS-om, moraju da budu ispunjeni u skladu sa predviđenim vremenskim rokovima jer transponovano zakonodavstvo predstavlja osnovu za dalje sprovođenje. Odlaganje prenošenja zakonodavstva bi za posljedicu imalo zastoj u sprovođenju različitih pod-sektorskih strategija.

Crna Gora će se takođe obavezati da će osigurati da su **uslovi** koji se nalaze u osnovi ove Akcije u potpunosti ispunjeni kroz implementaciju ove Akcije, kao i nakon njegovog završetka:

- Mjere institucionalnog usklađivanja obuhvaćene Akcionim planom NEAS-a su sprovedene i veći iznos finansijskih resursa iz državnog budžeta izdvaja se za životnu sredinu (za zapošljavanje, praćenje, kontrole, itd.);
- Učinci ostvareni kroz prethodne projekte u ovoj oblasti su utvrđeni i koriste se u skladu sa svojom namjenom, uključujući usvajanje Plana za upravljanje otpadom za period 2015-2020;
- Troškovi održavanja i poslovanja novih institucija i opreme, kao i zarade novozaposlenih su predviđeni i obezbijeđeni;
- Pravni i institucionalni predlozi i rezultati projekata sprovode se na odgovarajući način.

(3) Način sprovođenja akcije

Ova Akcija će se sprovesti kroz indirektno upravljanje od strane Crne Gore.

(3)(a) Subjekat kojem su povjereni poslovi izvršenja budžeta:

Ovom Akcijom će kroz indirektno upravljanje upravljati **Uprava javnih radova** zajedno sa **Ministarstvom održivog razvoja i turizma**.

(3)(b) Kratak opis poslova koji su povjereni subjektu:

Odgovorni subjekti su odgovorni za izvršavanje zadataka koji se odnose na sprovođenje ove Akcije. Konkretno, ovi subjekti su odgovorni za ugovaranje, sprovođenje, obavještanje i promovisanje, praćenje i izvještavanje o aktivnostima Ipe II te njihovu evaluaciju kad god je to potrebno, u skladu sa načelom ispravnog finansijskog upravljanja, kao i za osiguravanje zakonitosti i regularnosti troškova nastalih u sprovođenju programa.

Na operativnom nivou, Ministarstvo održivog razvoja i turizma će imati ulogu cjelokupne koordinacije i izvještavanja o sprovođenju projekta, dok će drugi relevantni organi i odjeljenja biti odgovorni za učešće u projektnim aktivnostima za koje su odgovorni ili na kojima sarađuju.

Uprava javnih radova koja djeluje kao agencija za implementaciju u okviru Ipe snosiće isključivu odgovornost za pravilno sprovođenje svih ugovora u skladu sa relevantnim ugovornim odredbama i zahtjevima koji regulišu indirektno upravljanje podrškom EU. Jedinica za implementaciju projekta (PIU) Ministarstva održivog razvoja i turizma pružiće podršku Upravi javnih radova, čime se osigurava pravilna tehnička implementacija ugovornih aktivnosti. S tim u vezi, Uprava javnih radova i PIU će blisko sarađivati tokom procesa implementacije ugovora.

SEKTOR	<i>Konkurentnost i inovacije</i>		6.228.900 eura
Akcija 2	Osnaživanje sektora konkurentnosti i inovacija Crne Gore	<i>Indirektno upravljanje od strane države korisnice</i>	6.228.900 eura

(1) Opis Akcije, cilja, očekivanih rezultata i ključnih indikatora učinka

Opis Akcije i cilj:

Opšti cilj Akcije 2 – „*Osnaživanje sektora konkurentnosti i inovacija Crne Gore*“ je da ojača ekonomsku konkurentnost i inovacijski kapacitet Crne Gore. Konkretni cilj ove akcije je podrška razvoju privatnog sektora i privrede utemeljene na znanju. Pored toga, ona podržava usklađivanje nacionalnog zakonodavstva i strategija sa pravnim tekovinama EU u ovom sektoru i pružanje naprednih savjetodavnih usluga privatnom sektoru; kao i internacionalizaciju crnogorske privrede. Ova Akcija će poboljšati i istraživačku i inovacijsku infrastrukturu dostupnu za MSP kako bi podržala njihov razvoj u tom pogledu. Najzad, u pogledu administrativnih kapaciteta, podrška Ipe će se koristiti za pružanje horizontalne pomoći za razvoj kapaciteta relevantnih institucija uključenih u upravljanje konkurentnošću i inovacijama. Predviđene aktivnosti uključuju:

- poboljšanje pristupa privatnog sektora finansijama za konkurentnost i inovacije;
- pružanje podrške razvoju biznisa kroz napredne savjetodavne usluge;
- promovisanje internacionalizacije privrede;
- unapređenje infrastruktura povezanih sa istraživanjem i inovacijama koje se mogu koristiti kao podrška razvoju MSP;
- pružanje horizontalne pomoći za povećanje kapaciteta relevantnih institucija uključenih u upravljanje konkurentnošću i inovacijama;
- usklađivanje nacionalnog zakonodavstva i strategija sa pravnom tekovinom EU za relevantna poglavlja u oblasti konkurentnosti i inovacija.

Očekivani rezultati i ključni indikatori učinka:

Osnovni očekivani rezultati ove Akcije obuhvataju:

- povećana konkurentnost privatnog sektora, sa naglaskom na MSP;
- povećan inovativni kapacitet privatnog sektora, sa naglaskom na MSP;
- povećani administrativni kapaciteti i nivo usklađenosti sa pravnom tekovinom EU u oblasti konkurentnosti i inovacija.

Napredak će se mjeriti u skladu sa brojnim ključnim indikatorima, uključujući i:

- Poslovanje (Doing Business) – udaljenost od najbolje prakse (rezultat);
- Broj novoregistrovanih preduzeća.

(2) Pretpostavke i uslovi

Sprovođenje ove Akcije zahtijeva punu posvećenost i podršku razvoju ovog procesa od strane odgovornih institucija/zainteresovanih strana i Vlade u pogledu strategije konkurentnosti i inovacija.

Rezultati se mogu ostvariti pod pretpostavkom da usluge razvijene kroz ovu Akciju odgovaraju potrebama preduzeća, da institucije i zainteresovane strane opredjeljuju dovoljan broj zaposlenih za predmetne aktivnosti, da su posvećene održivosti objekata i usluga i da se adekvatno koordiniraju.

Ova Akcija podstiče Crnu Goru u procesu razvoja njene ekonomske konkurentnosti i implementacije njenog Programa ekonomskih reformi. Crna Gora će se takođe obavezati da će osigurati da su uslovi iz Akcije u potpunosti ispunjeni kroz njegovo sprovođenje, kao i nakon njegovog okončanja:

- usvojena industrijska politika u cilju razvoja daljih aktivnosti u oblasti njenog sprovođenja, praćenja i evaluacije;
- efikasna saradnja između ministarstava i lokalnih nadležnih organa odgovornih za različite aspekte konkurentnosti i inovacija;
- pokrenuto je sprovođenje pomoći u okviru Ipe 2014 i rezultati se koriste kod početnih aktivnosti u okviru ove Akcije;
- usvajanje dokumenata politike koji se odnose na ovaj sektor (Strategija, Akcioni plan, Studija izvodljivosti, Strateški (poslovni) plan) koji su zasnovani na pouzdanom datumu, sa propisno obračunatim troškovima i o kojima su obavljene konsultacije sa relevantnim internim i eksternim zainteresovanim stranama;
- uspješan nastavak i realizacija planiranih aktivnosti i opredjeljenost svih uključenih strana (Ministarstva i drugih zainteresovanih strana) da aktivno učestvuju u ovom projektu;
- predviđeni su i obezbijeđeni troškovi održavanja i rada novih institucija i opreme, kao i plate novozaposlenima.

(3) Način sprovođenja akcije:

Ova Akcija će se sprovesti kroz indirektno upravljanje od strane Crne Gore.

(3)(a) Subjekat kojem su povjereni poslovi izvršenja budžeta:

Ovim projektom će kroz indirektno upravljanje upravljati **Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranje** Ministarstva finansija zajedno sa **Ministarstvom ekonomije**.

(3)(b) Kratak opis poslova koji su povjereni subjektu:

Odgovorni subjekti odgovorni su za obavljanje svih zadataka koji se odnose na sprovođenje ove Akcije. Konkretno, oni će biti odgovorni za ugovaranje, implementaciju, informisanje i promociju, praćenje i izvještavanje o aktivnostima Ipe II, kao i njihovu ocjenu kad god je to potrebno, u skladu sa načelom zdravog finansijskog upravljanja i za osiguranje zakonitosti i regularnosti troškova nastalih tokom sprovođenja programa.

Na operativnom nivou, Ministarstvo ekonomije će obavljati ulogu koordinacije i izvještavanja o cjelokupnoj implementaciji Akcije, dok će drugi relevantni nadležni organi i ministarstva biti odgovorni za učešće u projektnim aktivnostima za koje su odgovorni ili na kojima su saradnici.

Direktorat za finansije i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), koja djeluje kao agencija za implementaciju u okviru Ipe, snosi isključivu odgovornost za tačnu i pravilnu implementaciju svih predmetnih ugovora a u skladu sa relevantnim ugovornim odredbama i

zahtjevima koji regulišu indirektno upravljanje pomoći EU. Podršku će pružiti Jedinica za implementaciju projekta (PIU) Ministarstva ekonomije koja će se starati o obezbjeđivanju adekvatnog tehničkog sprovođenja ugovornih aktivnosti. U tom smislu, CFCU i PIU će blisko sarađivati tokom čitavog procesa implementacije ugovora.

SEKTOR	<i>Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike</i>		5.334.025 eura
Akcija 3	Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori	<i>Direktno upravljanje</i>	5.334.025 eura

(1) Opis Akcije, cilja, očekivanih rezultata i ključnih indikatora učinka

Akcija se sastoji od novog ugovora budžetske podrške (Ugovor za osnaživanje).²

Cilj akcije je ublažavanje uticaja krize COVID-19 u Crnoj Gori

Specifični ciljevi su trostruki: smanjiti negativne efekte izazvane krizom na ekonomiju; očuvanje ranjivih socijalnih grupa od razarajućih efekata krize i garantovanje njihovog stalnog pristupa osnovnim socijalnim uslugama; povećati pristup ranjivim preduzećima ekonomskim olakšicama.

Očekivani rezultati i indikatori učinka

Očekivani **rezultati** akcije su sljedeći:

- R1: *Umanjeni negativni efekti krize na ekonomiju*
- R2: *Ranjive društvene grupe su sačuvane od remetilačkih efekata krize*
- R3: *Povećan pristup ugroženih preduzeća ekonomskim olakšicama*

Postizanje rezultata predviđenih akcijom mjeriće se sljedećim **pokazateljima**:

Za R1:

- Broj subvencionisanih zarada
- Broj korisnika mjera koje je donijela Vlada

Za R2:

- Broj korisnika socijalne kartice*
- Broj slučajeva unešenih u Sistem upravljanja predmetima
- Iznos socijalnih davanja iz državnog budžeta u %
- Broj nezaposlenih*

Za R3:

- Broj korisnika programa grantova*

² Napomena: Ova akcija se, pored NAP 2016, odnosi i na NAP 2019. i 2020. Sredstva se crpe iz tri različite odluke: NAP 2016 (Odluka C / 2016/8226): 5.334.025 eura; NAP 2019 (Odluka C / 2019/8343): 28.300.000 eura; NAP 2020 (odluka C / 2020/447): 6.865.975 eura. Ukupni iznos za akciju je 40.500.000 eura (doprinos EU).

- Broj preduzeća koja mogu pristupiti kreditnim instrumentima*
 - Broj preduzeća koja mogu pristupiti nefinansijskim uslugama*
- (* Indikator će biti razložen prema rodu i etničkoj pripadnosti, kada god je to moguće)

(2) *Pretpostavke i uslovi*

Pretpostavke za ovu akciju su:

- Država ostaje politički stabilna.
- Obećane intervencije MMF-a i Svjetske banke i makrofinansijska podrška EU realizovat će se do kraja 2020. godine.
- Nacionalne vlasti imaju kapacitete za osmišljavanje i brzo sprovođenje programa grantova u korist mikro i malih preduzeća.
- Bez obzira na moguće djelovanje više sile, okolnosti bi trebale da omoguće tehničku pomoć da se nastavi i pomogne u finalizaciji akcija započetih 2019. godine.
- Crnogorske vlasti koristiće sredstva obezbijedena kroz ovaj program budžetske podrške kako bi povećale otpornost zemlje na spoljne šokove i sačuvale pristup stanovništva osnovnim uslugama.

Nepoštovanje gore navedenih zahtjeva može dovesti do povraćaja sredstava u okviru ovog programa i / ili do preraspodjele budućih sredstava.

(3) *Način sprovođenja akcije:*

(3)(a) *Direktno sprovođenje kroz budžetsku podršku*

a) Podobnost za budžetsku podršku:

- Zadovoljavajući napredak u implementaciji mjera reagovanja Vlade na COVID-19 i kontinuirana vjerodostojnost i relevantnost istih;
- Održavanje vjerodostojne i relevantne makroekonomske politike orijentisane na stabilnost ili napredak ka smanjenju neravnoteža;
- Zadovoljavajući napredak u sprovođenju reformi za poboljšanje upravljanja javnim finansijama, uključujući mobilizaciju domaćeg prihoda, i stalna relevantnost i vjerodostojnost programa reformi;
- Zadovoljavajući napredak u pogledu pristupa javnosti dostupnim, blagovremenim, sveobuhvatnim i zdravim budžetskim informacijama.

Kriterijumi podobnosti sumarno:

- Javna politika

Nakon izbijanja pandemije COVID-19, Vlada je na stanje u sektoru zdravstva reagovala „Planom pripremljenosti i reagovanja u zemlji“, koji je predstavljen 27. marta, sa ukupnim troškovima od 59 miliona eura u toku prva tri mjeseca primjene. Plan, pripremljen u saradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, obuhvatio je trenutne zdravstvene prioritete, sa određenim fokusom na društvene implikacije krize. Planom su izložene neophodne sanitarne i zdravstvene mjere, uključujući akcije za jačanje osnovnih kapaciteta u skladu sa međunarodnim zdravstvenim propisima i za jačanje kapaciteta za rano otkrivanje i praćenje javnih zdravstvenih službi i drugih partnera.

Nacionalne vlasti usvojile su dva fiskalna, stimulativna paketa sa ciljem da ublaže značajne efekte koje kriza ima na rast i zapošljavanje. Vlada je 19. marta usvojila prvi paket mjera sa procijenjenim troškovima od oko 2,1% BDP-a. Mjere su se uglavnom fokusirale na poboljšanje kapaciteta za snabdijevanje i zdravstveni sektor, smanjenjem dnevnog utroška budžeta, odložena obaveza plaćanja poreza i socijalnog osiguranja na 90 dana. Ujedno je obuhvaćeno odloženo plaćanje zakupa imovine u državnom vlasništvu, moratorijum na otplatu kredita do 90 dana i davanje kompanijama pristup subvencionisanom kreditu preko Investicionog razvojnog fonda u cilju poboljšanja njihove likvidnosti.

Drugi paket mjera usvojen je 24. aprila i njegov procijenjeni budžetski trošak je iznosio oko 75 miliona eura (ili oko 1,5% BDP-a). Njime su omogućene dvomjesečne subvencije plata do 100% minimalne plate za kompanije u zaključanim sektorima, 70% subvencije plata zaposlenima koji su na plaćenom odsustvu, karantinu ili u izolaciji, 50% minimalne plate za kompanije u pogođenim (ranjivim) sektorima, šestomjesečne subvencije plata od 70% minimalne plate za novo-prijavljena radna mjesta i proporcionalno oslobađanje poreza i doprinosa na te subvencije plata. Takođe, obuhvaćena je podrška poljoprivredi i ribarstvu i jednokratna pomoć za penzionere, registrovane nezaposlene i ugrožene grupe. Uporedo sa drugim paketom mjera, Vlada je smanjila plate visokorangiranih javnih zvaničnika na dva mjeseca sa ciljem oslobađanja resursa kao odgovor na krizu.

Treći komplementarni paket mjera najavljen je za sredinu juna 2020. godine, nakon usvajanja rebalansa budžeta za 2020. godinu. Planirano je da novi paket mjera bude fokusiran na investicije i finansijsku podršku realnoj ekonomiji, posebno sektoru turizma. Imajući u vidu velike razmjere neformalne ekonomije, procijenjene između 25% i 30% BDP-a, nove mjere podrške treba da obuhvate zaposlene i kompanije iz ovog segmenta ekonomije, kako bi se osigurala njihova formalizacija i socijalna uključenost.

Makroekonomska politika

Već i prije izbijanja krize COVID-19, ekonomska aktivnost je počela da usporava, kako je rast investicija značajno opao. Nakon snažnog rasta realnog BDP-a u 2017. i 2018. godini, stopa privredne ekspanzije usporila je na 3,6% u 2019. godini. Usporavanje odražava usporavanje investicija nakon završetka velikih infrastrukturnih projekata. U međuvremenu, privatna potrošnja postala je glavni pokretač rasta, koji je podstaknut snažnim turističkim performansama, rastom zaposlenosti i povećanjem kredita domaćinstvima. Snažna domaća potražnja i velika zavisnost od uvoza nastavili su da podstiču veoma veliki deficit tekućeg računa. U 2019. godini, deficit tekućeg računa iznosio je 15,2% BDP-a, što je znatan rast u odnosu na 10,1% BDP-a koji je zabilježen u 2015. godini. Uprkos bržem rastu izvoza robe, trgovinski deficit se povećao za 2 procentna poena u posljednjih pet godina, na 42,1% BDP-a, što odražava ekonomiju koja zavisi od uvoza i uticaj investicionog ciklusa. Inflacija je usporila u 2019. i početkom 2020. godine. Ekonomski rast, reforma socijalnih naknada za majke i podrška mladim nezaposlenima pomogli su poboljšanju uslova na tržištu rada. Međutim, zaustavljanje ekonomskih aktivnosti koje je u martu uvedeno radi suzbijanja COVID-19, negativno je uticalo na tržište rada. Stopa nezaposlenosti je u aprilu porasla na 17,4%, u odnosu na 15,3% u martu i 16,4% godinu dana ranije.

Značajna potrošnja u oblasti javnog investiranja i povrat zaostalih poreskih obaveza smanjili su budžetski deficit. Bilans budžeta se značajno poboljšao u posljednje dvije godine zahvaljujući fiskalnim mjerama uvedenim od 2017. godine. Budžetski deficit se smanjio na 2% BDP-a u 2019. godini, što je pad sa 3,9% godinu dana ranije zbog poboljšane naplate

poreza. Budžet za 2020. godinu, usvojen 27. decembra 2019. godine, uveo je niz *ad-hoc* povećanja troškova u ukupnom iznosu od 2% BDP-a, uključujući 9% povećanje plata za javno zdravstvo i obrazovanje, dodatna sredstva za kupovinu lijekova, otpisivanje dugovanja od strane nacionalnog avioprevoznika i prenošenja potrošenih sredstava za izgradnju autoputa. Sveukupno, budžet za 2020. godinu ciljao je deficit od 1% BDP-a, znatno ispod gornje granice fiskalnih pravila od 3%, ali primjetno odstupanje od suficita od 0,2% planiranom Programu ekonomskih reformi za 2019. godinu (PER). Međutim, COVID-19 skrenuo je budžetske planove, suočavajući javne finansije sa trostrukim šokom: kolapsom poreskih prihoda zbog prekida ekonomske aktivnosti, naglim porastom izdataka za zdravstvo i potrebom da se finansiraju mjere podrške za očuvanje ekonomije. Koeficijent javnog duga nastavio je da raste sa već visokog nivoa, dijelom zahvaljujući operacijama upravljanja obavezama, što je smanjilo rizike refinansiranja. Nakon usvajanja nove srednjoročne strategije upravljanja dugom u aprilu 2018. godine, Vlada je aktivnije upravljala portfeljem svog javnog duga.

Sve u svemu, očekuje se da pandemija COVID-19 gurne Crnu Goru u dublju recesiju od svjetske finansijske krize u 2009. godini. Putovanja i turizam, kao kritični pokretač rasta zemlje koji čine oko 25% BDP-a Crne Gore, biće naročito pod uticajem. Rast javnog duga bi djelimično bio ograničen u 2020. godini, zbog korišćenja državnih rezervi koje su kreirane za potrebe plaćanja duga dospelog u 2020. i 2021. godini. Prema rebalansu budžeta za 2020. godinu, procijenjeni manjak u državnoj blagajni iznosiće 877,5 miliona eura, uključujući sredstva potrebna za otplatu dospjelih obaveza 2021. Od tog iznosa, oko 500 miliona eura biće obezbijeđeno kroz aranžmane sa finansijskim institucijama, dok 250 miliona eura čini zagarantovani sindicirani kredit Svjetske banke, koji je već osiguran.

Planirana podrška EU u iznosu od 100 miliona eura (budžetska podrška u iznosu od 40 miliona eura i makrofinansijska pomoć u iznosu od 60 miliona eura) biće stoga presudna za podržavanje platnog bilansa i dodatno zatvaranje finansijskog jaza.

Odgovor na krizu ocjenjuje se relevantnim i vjerodostojnim za obnavljanje ključnih makroekonomskih ravnoteža. Pomno praćenje situacije vršiće se u koordinaciji sa MMF-om i drugim partnerima, poput Svjetske banke i UNDP-a.

- Upravljanje javnim finansijama

Crna Gora je u decembru 2015. godine usvojila Višegodišnji program upravljanja javnim finansijama (2016–2020) koji rešava nekoliko ključnih slabosti budžetskog sistema. Ciljevi strategije su dvostruki: a) Ojačati kapacitete za prepoznavanje, sprečavanje i upravljanje fiskalnim rizicima, prekomjernim fiskalnim deficitom i štetnim makroekonomskim neravnotežama b) Osigurati da je javna potrošnja strukturirana na način koji maksimizuje razvojni uticaj na nacionalnu ekonomiju i osigurava veći kvalitet života građanima.

Crna Gora je prošla novu PEFA procjenu u 2019. godini, koja pokriva performanse sistema upravljanja javnim finansijama (UJF) u fiskalnim 2016., 2017. i 2018. godini, a koju je sprovedla Svjetska banka koristeći najnoviju PEFA metodologiju. U poređenju sa PEFA 2009 i 2013, rezultati PEFA 2019 pokazuju opštu tendenciju poboljšanja. Glavni napredak u radu primijećen je u (i) pouzdanosti budžeta, (ii) opsegu neprijavljenih državnih aktivnosti, (iii) registraciji poreskih obveznika i poreskoj procjeni, (iv) procedurama ugovaranja i izvještavanja o dugu i izdavanju garancija, (v) poboljšanju upravljanja nabavkama, (vi) efikasnim internim kontrolama (vii) ojačanoj unutrašnjoj reviziji, spoljnoj reviziji i

parlamentarnom nadzoru. Nadgledanje fiskalnih rizika koji proizilaze od lokalnih vlasti, a koje vrši centralna vlast, se pogoršalo.

Glavne slabosti povezane su sa srednjoročnim budžetskim planiranjem, slabom povezanosti sa strateškim planiranjem i nedostatkom praćenja i izvještavanja o potencijalnim fiskalnim rizicima. Izvršenje budžeta pati od slabe posvećenosti i upravljanja gotovinom, ograničenog upravljanja javnim sredstvima i kapitalnim investicijama. Program reformi UJF-a za period 2016-2020 je pokazao umjerenu stopu primjene tokom prvih godina, ali nastavlja da rešava neke od ključnih slabosti sistema UJF-a i dalje je relevantan, što potvrđuju i rezultati tekuće PEFA vježbe. Glavna dostignuća od 2019. godine prijavljena su u sljedećim oblastima: povećani kapacitet za javnu unutrašnju finansijsku kontrolu, spoljnu reviziju i upravljanje dugom; poboljšan makroekonomski model; poreska administracija i operacije prikupljanja prihoda postale su efikasnije. Crnogorske vlasti nastavljaju da rade na nekim ključnim reformskim aktivnostima, koje su snažno podržane postojećom spoljnom pomoći, a postoje i razumni dokazi da postojeća budžetska podrška i paralelna makrofinansijska podrška mogu dodatno podstaći na daljem putu reformi.

Transparentnost i nadzor budžeta

Ulazna tačka za transparentnost budžeta i dalje nastavlja da bude ispunjena, sobzirom na to da je Vlada Crne Gore blagovremeno objavila 5 osnovnih budžetskih dokumenata:

1. Predlog godišnjeg budžeta za 2020. godinu Vlada je podnijela Skupštini 15.11.2019. godine, dok je kompletna dokumentacija toga dana objavljena na internet stranici Parlamenta.
2. Zakon o budžetu za 2020. godinu usvojen je 27.12.2019. godine i objavljen je 30.12.2019. godine u Službenom listu Crne Gore br. 7/4/2019.
3. Izveštaji o izvršenju budžeta u toku godine dostupni su javnosti sa gotovo dva mjeseca zakašnjenja (poslednji je objavljen krajem aprila 2020.).
4. Godišnji izveštaj o izvršenju budžeta za 2019. godinu objavljen je na internet stranici Ministarstva finansija u martu 2020. godine.
5. Izveštaj revizije za završne račune budžeta za 2018. godinu objavljen je na internet stranici Državne revizorske institucije 14.10.2019. godine.

Pored navedenog, Vlada Crne Gore izdaje i druge relevantne dokumente, kao što su: pred-budžetski izveštaji, drugi izveštaji vanjske revizije (izvještaji DRI) i sažetak predloga budžeta.

Sve u svemu, PEFA 2019 je ocijenila da je osnova sistema za UJF uspostavljena sa glavnim funkcijama koje se mjere visokim rezultatima. To se odnosi na pripremu i pouzdanost budžeta, transparentnost budžetskih i fiskalnih informacija, mobilizaciju prihoda i izvršenje budžeta, unutrašnju kontrolu i unutrašnju reviziju, spoljnu reviziju i parlamentarni nadzor. Ipak, naprednije komponente UJF-a pokazuju potrebu za daljim usavršavanjem i stalnim osnaživanjem.

Crna Gora je postigla 44,43 od mogućih 100 u Indeksu otvorenog budžeta, što je klasifikuje kao zemlja sa ograničenom otvorenošću budžeta i ukupnom pripadnošću grupi zemalja sa

nedovoljnom transparentnošću budžeta. Ipak, rezultati su iznad prosjeka u odnosu na rezultate zabilježene u regionu. U novembru 2018. godine, Crna Gora je ponovo stekla svoj aktivni status u Inicijativi otvorenog upravljanja partnerstvom (IOUP).

Kriza COVID-19 i predstojeći izbori u septembru 2020. godine mogu izazvati odlaganja u procesu odobravanja budžeta. Vanredne procedure ili odstupanja koje su vlasti koristile tokom krize COVID-19 trebalo bi pažljivo nadgledati i preduzeti potrebne zaštitne mjere/ mjere nadzora u skladu sa regulatornim okvirom. Rashodi moraju biti pravilno evidentirani, jer će najverovatnije dovesti do zaostalih plata. Isto se odnosi i na prihod, kao rezultat poreskih olakšica koje su dodijeljene preduzećima. Treba osigurati transparentnost u vezi sa vanrednim mjerama, i u nadgledanje i izvještavanje o njihovoj primjeni treba uključiti tijela koja su zadužena za nadzor/ antikorupciju/ prevare.

b) Ciljevi

Opšti cilj akcije je ublažavanje uticaja krize COVID-19 u Crnoj Gori. **Specifični ciljevi** su trostruki:

- Ublažavanje negativnih efekata krize na ekonomiju;
- Očuvanje ranjivih socijalnih grupa od remetičkih efekata krize i garantovanje njihovog stalnog pristupa osnovnim socijalnim uslugama;
- Podržati oporavak i razvoj ranjivih MSP-a, posebno u vlasništvu žena.

c) Očekivani rezultati

Očekivani rezultati akcije su sljedeći:

- R1: Negativni efekti krize na ekonomiju su smanjeni
- R2: Ranjive društvene grupe su sačuvane od razarajućih efekata krize
- R3: Povećan pristup ugroženih preduzeća ekonomskim olakšicama

d) Osnovne aktivnosti budžetske podrške

Glavne aktivnosti za sprovođenje paketa budžetske podrške su dijalog o politici, finansijski transfer, procjena učinka, izvještavanje i razvoj kapaciteta.

Uključivanje u dijalog oko uslova i prioriteta reforme vlade, verifikacija uslova i plaćanje budžetske podrške.

e) Komplementarne aktivnosti

U okviru ukupnog iznosa mobilizovanih sredstava za ovu akciju budžetske podrške, ukupno 500 000 eura je predviđeno za komplementarne aktivnosti, kao i za horizontalne aktivnosti, npr. aktivnosti komunikacije/vidljivost i evaluacije.

Ukupan iznos dodeljen za budžetsku podršku, uključujući dopunske akcije, je 40,5 miliona eura. U okviru ovog **nacionalnog akcionog programa** predviđeno je ukupno **5.334.025 eura** za pokrivanje dijelova varijabilne tranše akcije budžetske podrške.

(4) Obim geografske podobnosti za nabavke i nepovratna sredstva

Geografska podobnost, u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjeljivanjem bespovratnih sredstava, kao i u pogledu porijekla nabavljenih zaliha, kako je utvrđeno u osnovnom aktu i u odgovarajućim ugovornim dokumentima, primjenjivaće se u skladu sa sljedećim odredbama:

- a) Odgovorni službenik Komisije za ovjeravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti proizvoda i usluga na tržištima dotičnih država ili u drugim propisno utemeljenim slučajevima, ukoliko bi pravila prihvatljivosti onemogućila realizaciju ove akcije ili je učinila izuzetno teškom.

3 BUDŽET

3.1 INDIKATIVNA TABELA BUDŽETSKIH IZDVAJANJA – NACIONALNI AKCIJSKI PROGRAM ZA CRNU GORU ZA 2016. GODINU

		2016 Indirektno upravljanje sa korisnicom Ipe II			Direktno upravljanje od strane Evropske komisije		Odluka o finansiranju	
		Doprinos EU (EUR)	IPA II korisnica (EUR)	Indirektno upravljanje ukupno (EUR)	Doprinos EU (EUR)	Doprinos treće strane (EUR)	UKUPNO program (EUR)	UKUPAN EU doprinos (EUR)
Cilj 2	3 - Životna sredina i klimatska akcija	11.385.975	2.009.290	13.395.265	n/a	n/a		11.385.975
	Akcija 1 – Jačanje kapaciteta i aktivnosti povezane sa pravnom tekovinom u sektoru Životne sredine i klimatske akcije	11.385.975	2.009.290	13.395.265	n/a	n/a		11.385.975
	6 - Konkurentnost i inovacije	6.228.900	692.100	6.921.000	n/a	n/a		6.228.900
	Akcija 2 – Osnazivanje sektora konkurentnosti i inovacija Crne Gore	6.228.900	692.100	6.921.000	n/a	n/a		6.228.900
	7-Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike	0	0	0	5.334.025	0		5.334.025
	Akcija 3 - Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori	0	0	0	5.334.025	0		5.334.025
UKUPNO		17.614.875	2.701.390	20.316.265	5.334.025	0	25.650.290	22.948.900

4 MODALITETI SPROVOĐENJA I OPŠTA PRAVILA ZA POSTUPKE NABAVKE I DODJELJIVANJA BESPOVRATNIH SREDSTAVA

Indirektno upravljanje sa državom korisnikom:

Ovaj program sprovodi se putem indirektnog upravljanja Crne Gore u skladu sa članom 58 stav 1 tačka c Finansijske regulative i odgovarajućim odredbama Pravilnika o primjeni.

Opšta pravila za postupke nabavke i dodjele bespovratnih sredstava biće definisana u Finansijskom sporazumu i relevantnim sporazumima o delegiranju između Komisije i subjekta kojem se povjerava sprovođenje te aktivnosti.

5 ARANŽMANI ZA PRAĆENJE UČINKA

Kao dio okvira za mjerenje učinka, Komisija prati i procjenjuje napredak ka ostvarenju specifičnih ciljeva navedenih u regulativi o Ipi II na osnovu unaprijed definisanih, jasnih i transparentnih mjerljivih pokazatelja. Izveštaji o napretku iz člana 4 regulative o Ipi II uzimaju se kao referentna tačka u procjeni rezultata pomoći u okviru Ipe II.

Komisija će prikupljati podatke o učinku (pokazatelje procesa, učinka i rezultata) iz svih izvora, koje će biti sakupljene i analizirane u smislu praćenja napretka u odnosu na ciljeve i ključne etape utvrđene za svaku od aktivnosti ovog programa, kao i Indikativni strategijski dokument.

U specifičnom kontekstu indirektnog upravljanja od strane korisnika Ipe II, Nacionalni IPA koordinator (NIPAK) prikupljaće informacije o učinku aktivnosti i programa (pokazatelje procesa, učinka i rezultata) i koordiniraće prikupljanjem i izradom indikatora koji dolaze iz nacionalnih izvora.

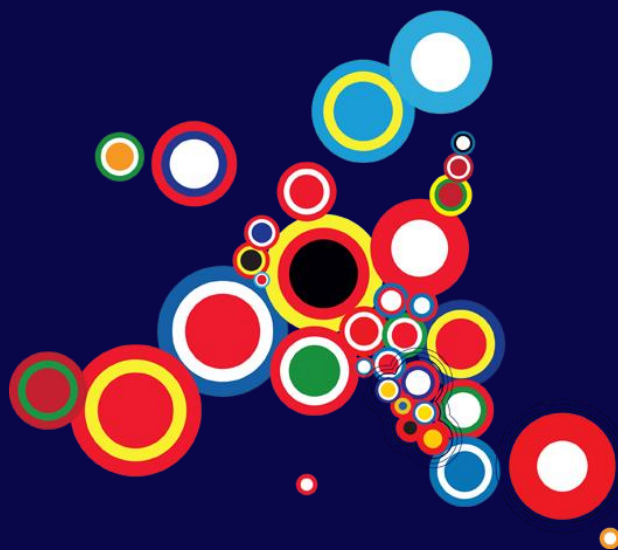
Cjelokupan napredak će se pratiti putem sljedećih sredstava: a) sistema praćenja usmjerenog na rezultate (ROM); b) sopstveno praćenje koje vrši korisnik Ipe II; c) sopstveno praćenje koje vrši Delegacija EU; d) zajednički nadzor koji vrši Generalni direktorat za susjedstvo i pregovore o proširenju (DG NEAR) i korisnici Ipe II, pri čemu će Nadgledni odbor za Ipu II, koji podržavaju Sektorski nadgledni odbori, redovno pratiti usklađenost, koherentnost, djelotvornost, efikasnost i koordinaciju u sprovođenju finansijske pomoći, što će osigurati proces praćenja na nivou sektora.

INSTRUMENT PRETPRISTUPNE PODRŠKE (IPA II) 2014-2020

ANEKS IA BUDGETSKE PODRŠKE

Finansijskog sporazuma za 2016, 2019 i 2020. godinu

Sadržaj akcije

Opšti cilj ovog programa budžetske podrške je ublažavanje uticaja krize COVID-19 u Crnoj Gori.

Specifični ciljevi akcije su trostruki: smanjenje negativnih efekata krize na ekonomiju; očuvanje ranjivih socijalnih grupa od razarajućih efekata krize i garantovanje kontinuiranog pristupa osnovnim socijalnim uslugama; povećan pristup ranjivih preduzeća ekonomskim olakšicama.

Specifični indikatori i ciljani dijalog o politikama ublažit će rizike povezane s ovim programom. *Ad hoc* dopunske mjere povećaće kapacitete nacionalnih vlasti da se suoče sa posljedicama krize. Program je komplementaran sa ostalim postojećim akcijama koje sprovode EU i druge međunarodne organizacije. Jaka koordinacija sa donatorima, sa evropskom makrofinansijskom pomoći i sa evropskom regionalnom pomoći maksimalizovaće uticaj operacije i efikasnost podrške Evropske komisije protiv pandemijske krize.

Informacija o akciji	
Naziv akcionog programa	Godišnji akcioni program IPA II za godine 2016, 2019 i 2020
Naziv akcije	Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori
Identifikacioni broj akcije	IPA/2016/037-896. 03/ME/ Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori IPA/2019/041-169. 02/ME Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori IPA/2020/042-145. 06/ME/ Podrška odgovoru na krizu izazvanu virusom COVID-19 u Crnoj Gori
Informacija o sektoru	
IPA II sektor	Odgovor na krizu izazvanu virusom COVID-19
DAC Sector	15110 – Sektor javne politike i administrativno upravljanje
Budžet	
Ukupni troškovi	40.500.000 eura
EU doprinos	40.500.000 eura
Budžetska linija(e)	22.02 01 02
Upravljanje i sprovođenje	
Vid sprovođenja	I. Direktno: Ugovor o izgradnji države i osnaživanju, Direktno: ugovor o pružanju usluga kao podrška definisanju Ministarstva rada i socijalnog staranja prilikom sprovođenja niza aktivnih mjera na tržištu rada za one koji su izgubili posao zbog pandemije II. Indirektno upravljanje od strane Međunarodne organizacije rada (MOR) za komplementarne aktivnosti: podrška definisanju Ministarstva rada i socijalnog staranja u sprovođenju niza aktivnih mjera na tržištu rada za one koji su izgubili posao zbog pandemije
<i>Direktno upravljanje</i> EU Delegacija <i>Indirektno upravljanje:</i> Nacionalni organ ili drugo izvršno tijelo	Delegacija EU u Crnoj Gori Međunarodna organizacija rada (MOR)
Odgovorni za sprovođenje	Herman Špic (šef Sektora kooperacija) Andreas Glac (šef Sektora za finansije, ugovaranje i reviziju)
Lokacija	
Oblast koja ima koristi od akcije	Crna Gora
Vremenski okvir	
Krajnji rok za zaključivanje Finansijskih sporazuma sa državom korisnicom Ipe II	GAP 2016: Finansijski sporazum je potpisan 22/12/2017. godine GAP 2019: najkasnije 15. novembra 2020. godine GAP 2020: najkasnije 15. novembra 2020. godine

Krajnji rok za zaključivanje ugovora o doprinosu/ delegiranih sporazuma, ugovora o nabavci i dodjeli bespovratnih sredstava	GAP 2016: 3 godine od dana zaključenja Finansijskog sporazuma, s izuzetkom slučajeva iz člana 189 stav 2 Finansijske regulative. ¹ GAP 2019 i GAP 2020: 3 godine od dana zaključenja odgovarajućeg Finansijskog sporazuma, s izuzetkom slučajeva iz člana 114 stav 2 Finansijske regulative. ²		
Krajnji rok za operativno sprovođenje	6 godina od dana zaključenja Finansijskog sporazuma		
Krajnji rok za sprovođenje Finansijskog sporazuma (datum do kog sredstva alocirana za ovaj program treba da budu povučena a program zatvoren)	12 godina od dana zaključenja Finansijskog sporazuma		
Ciljevi politika/ Markeri (DAC forma)			
Opšti ciljevi politika	Nijesu targetirani	Značajan cilj	Glavni cilj
Participativni razvoj / dobro upravljanje	☐	☐	X
Pomoć životnoj sredini	X	☐	☐
Rodna ravnopravnost (uključujući žene u razvoju)	☐	X	☐
Razvoj trgovine	X	☐	☐
Reproduktivno zdravlje, majčinstvo, novorođenčad i zdravlje djeteta	☐	X	☐
Markeri RIO Konvencije	Nijesu targetirani	Značajan cilj	Glavni cilj
Biološka raznovrsnost	X	☐	☐
Borba protiv dezertifikacije	X	☐	☐
Ublažavanje klimatskih promjena	X	☐	☐
Adaptacija na klimatske promjene	X	☐	☐
Unutrašnji markeri³			
Migracije ⁴	☐	X	☐
Odgovor na COVID-19	☐	☐	X

¹ Uredba (EU, Euratom) br. 966/2012 Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. oktobra 2012. godine o finansijskim pravilima koja se primenjuju na opšti budžet Unije i stavljanju van snage Uredbe Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002, SL L 298, 26.10.2012., str.1.

² Uredba (EU, Euratom) br. 2018/1046 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. jula 2018. godine o finansijskim pravilima koja se primenjuju na opšti budžet Unije i stavljanju van snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012, SL-L 193, 30.07.2018., str.1.

³ Ovi markeri imaju različiti opseg/ obrazloženje od DAC kodova. Kriterijumi za objavljivanje u vezi sa kodiranjem finansijske propasti u CRIS / ABAC.

⁴ Pogledati napomenu Ares (2019) 1031349 od 19.02.2019.

OPIS AKCIJE

1.1 Ciljevi/rezultati

Opšti cilj ove budžetske podrške je ublažavanje uticaja krize COVID-19 u Crnoj Gori. **Specifični ciljevi** su trostruki:

- Ublažavanje negativnih efekata krize na ekonomiju;
- Očuvanje ranjivih socijalnih grupa od razarajućih efekata krize i garantovanje njihovog kontinuiranog pristupa osnovnim socijalnim uslugama;
- Povećani pristup ugroženih preduzeća, posebno onih koja su u vlasništvu žena, ekonomskim olakšicama.

Tokom sprovođenja programa, a u koordinaciji sa Evropskom makrofinansijskom pomoći i Programom ekonomskih reformi (PER), politički dijalog će se fokusirati na:

- Finalizaciju analize sistema socijalne zaštite i pripremu plana za konkretno sprovođenje reformi socijalne zaštite;
- Aktivne politike tržišta rada i ciljane mjere za povećanje mogućnosti zapošljavanja, posebno za one koji su izgubili posao zbog krize COVID-19;
- Osiguravanje da osobe koje su u neformalnom zaposlenju ispunjavaju uslove za pružanje pomoći i mjera podrške kako bi se izbjeglo nepovoljno predstavljanje ženske radne snage.
- Mjere za poboljšanje poslovnog okruženja za mikro i mala preduzeća;
- Mjere za promociju formalizacije sive ekonomije; Potreba da oporavak nakon COVIDa-19 odražava principe održivosti, otpornosti i klimatske neutralnosti koji olakšavaju prelazak na ekonomičnu ekonomiju, koja se koristi resursima i na taj način integriše principe koji su sadržani u Evropskom zelenom sporazumu.

Specifični indikatori i ciljani dijalog o politikama ublažiće rizike u vezi sa ovim programom, a *ad-hoc* dopunske mjere će povećati kapacitete nacionalnih vlasti da se suoče sa posljedicama krize.

1. Broj prihvatljivih zahtjeva za subvencije isplaćene kroz drugi paket mjera COVID-19;
2. Broj mikro i malih preduzeća koja koriste šemu grantova ponuđenih kroz program za podsticanje konkurentnosti privrede Crne Gore, u cilju povećanja likvidnosti i otpornosti na krizu COVID;
3. Iznos državnog budžeta za najugroženije ljude;
4. Poboljšanje efikasnosti Sistema za upravljanja slučajem smanjenjem prosječnog broja slučajeva po operateru;
5. Usvajanje zakonodavna koje bi osiguralo napredak u uvođenju srednjoročnog budžetskog okvira i programskog budžeta od 2021. godine.

Program je komplementaran sa postojećim akcijama koje sprovode EU i druge međunarodne organizacije. Jaka koordinacija sa donatorima, sa evropskom makro finansijskom pomoći i sa evropskom regionalnom pomoći u tom području, maksimalizovaže uticaj operacije i efikasnost podrške Evropske komisije usljed krize uzrokovane pandemijom.

1.2 Glavne aktivnosti

1.2.1 Budžetska podrška

Akcija se sastoji od novog ugovora o budžetskoj podršci (Ugovor za osnaživanje), koji će pomoći Crnoj Gori kroz finansijske transfere, dijalog o politici i razvoj kapaciteta:

1.2.2. Komplementarna podrška

Komplementarna podrška će se koristiti za sledeće aktivnosti:

- Podrška Ministarstvu ekonomije u brzom primjeni grant šeme za mikro i mala preduzeća;
- Podrška u definisanju Ministarstva rada i socijalnog staranja prilikom sprovođenja niza aktivnih mera na tržištu rada za one koji su izgubili posao zbog pandemije.

Aktivnosti će osnažiti kapacitete Ministarstva ekonomije i Ministarstva rada i socijalnog staranja, koji su snažno uključeni u upravljanje krizom COVID-19. Pored toga, oni će doprinijeti blagovremenom pružanju usluga u korist krajnjih korisnika ove budžetske podrške.

Pored toga, projekat pružanja nefinansijskih usluga mikro i malim preduzećima (mentorski servisi) treba da se finansira iz Instrumenta za evropsku integraciju.

Logička matrica

Niz rezultata			Indikator	Izvor podataka
UTICAJ	Uticao (opšti cilj)	<i>Ublažiti uticaj krize COVID-19 u Crnoj Gori</i>	- Stopa rasta BDP-a - Budžetski deficit kao% BDP-a - Stopa nezaposlenosti*	- Godišnji izveštaji: MONSTAT - Centralna banka - Ministarstvo finansija - Međunarodna zajednica (ECFIN, MMF, SB)
REZULTAT(I)	Rezultat 1 (specifični cilj)	<i>Makroekonomski efekti krize na ekonomiju su smanjeni</i>	- Broj subvencionisanih zarada - Broj korisnika mera Vlade	- Statistike koje pruža informacijski sistem programa za subvencije - Izveštaji o sprovođenju mera Vlade povodom COVIDa-19 - Evaluacioni izveštaj
	Rezultat 2 (specifični cilj)	<i>Ranjive društvene grupe su sačuvane od destruktivnih efekata krize</i>	- Broj korisnika socijalne kartice * - Broj slučajeva unošenih u Sistem upravljanja predmetima - Iznos socijalnih davanja u% državnog budžeta - Broj nezaposlenih *	- Statistike koje pruža sistem socijalnih kartica - Izveštaji o izvršenju (izmijenjenog) državnog budžeta za 2020.godinu i o državnog budžeta 2021. godine - Statistiku koju pruža Zavod za zapošljavanje

Niz rezultata			Indikator	Izvor podataka
				- <i>Evaluacioni izvještaj</i>
	Rezultat 3 (specifični cilj)	<i>Povećan pristup ugroženih preduzeća ekonomskim olakšicama</i>	- <i>Broj korisnika programa grantova *</i> - <i>Broj preduzeća koja mogu pristupiti kreditnim instrumentima *</i> - <i>Broj preduzeća koja mogu pristupiti nefinansijskim uslugama *</i>	- <i>Izveštaji o sprovođenju mjera vlade na COVID-19</i> - <i>Izveštaji koje su pripremili Monstat, Centralna banka i Ministarstvo ekonomije, kao i međunarodna zajednica (ECFIN, MMF, SB)</i> - <i>Evaluacioni izvještaj</i>
OČEKIVANI ISHOD(I)	Očekivani ishod(i) u vezi sa Rezultatom 1	<i>1.1 Mjere Vlade kao odgovor na krizu uspješno se sprovode</i>	<i>Broj mjera Iznos podrške u% BDP-a Status sprovođenja mjera Vlade</i>	- <i>Izveštaji o sprovođenju mjera Vlade na COVID-19</i> - <i>Izveštaji civilnog društva i međunarodnih organizacija</i>
	Očekivani ishod(i) u vezi sa Rezultatom 2	<i>2.1 Programi podrške ranjivim grupama i dalje se uspješno primjenjuju</i>	<i>Broj programa Implementacioni status</i>	- <i>Izveštaji Vlade</i> - <i>Izveštaji civilnog društva i međunarodnih organizacija</i>
	Očekivani ishod(i) u vezi sa Rezultatom 3	<i>3.1 Finansijski i nefinansijski programi koji olakšavaju pristup likvidnosti malim i srednjim preduzećima uspješno se sprovode</i>	<i>Broj programa Iznos kapitala koji je na raspolaganju javnim i privatnim institucijama</i>	- <i>Izveštaji Vlade</i> - <i>Izveštaji civilnog društva i međunarodnih organizacija</i>

* Indikator će biti podijeljen prema polu i etničkoj pripadnosti, kad god je to moguće.

2. IMPLEMENTACIJA

2.1 Obrazloženje iznosa dodeljenog budžetskoj podršci

Iznos dodijeljen komponenti budžetske podrške je 40 miliona eura (0,5 miliona eura za komplementarnu podršku). Taj iznos proizilazi iz najnovijih predviđanja fiskalnog uticaja krize, što bi moglo rezultirati nedostatkom prihoda i dodatnom potrošnjom koja se procjenjuje na oko 877 miliona eura (oko 9% BDP-a).

2.2 Kriterijumi za isplatu budžetske podrške

a) Opšti uslovi za isplatu svih tranši su sljedeći:

- Zadovoljavajući napredak u implementaciji mjera Vlade kao reagovanje na COVID-19 i stalna vjerodostojnost i relevantnost istih;
- Održavanje vjerodostojne i relevantne makroekonomske politike orijentisane na stabilnost ili napredak ostvaren u obnavljanju ključnih bilansa;

- Zadovoljavajući napredak u sprovođenju reformi za poboljšanje upravljanja javnim finansijama, uključujući mobilizaciju domaćeg prihoda, i stalna relevantnost i verodostojnost programa reformi;
- Zadovoljavajući napredak u pogledu pristupa javnosti dostupnim, blagovremenim, sveobuhvatnim i zdravim informacijama o budžetu.

b) Sljedeći indijatori učinka za isplatu varijabilne tranše koristiće se za mjerenje efikasnosti odgovora na krizu COVID-19:

1. Broj prihvatljivih zahtjeva za subvencije isplaćene kroz drugi paket mjera povodom COVIDa-19;
2. Broj mikro i malih preduzeća koja koriste program grantova koji se nudi kroz program za podsticanje konkurentnosti privrede Crne Gore, u cilju povećanja njihove likvidnosti i otpornosti na krizu izazvanu COVIDom-19;
3. Iznos socijalnih davanja za najugroženije osobe;
4. Prosječan broj slučajeva od strane operatera u Sistemu upravljanja slučajevima;
5. Usvajanje potrebnog zakonodavstva za osiguranje napretka u uvođenju srednjoročnog budžetskog okvira i programskog budžeta od 2021. godine.

Tabela sa detaljnim opisom indikatora, načinom tumačenja i osnovnim mjerilima, kao i datumom isporuke i izvorom verifikacija, dostupna je u prilogima 1 i 2.

Odabrani indikatori i ciljevi koji će se koristiti za isplatu primjenjivaće se tokom trajanja akcije. Međutim, u propisno opravdanim okolnostima, nacionalni IPA koordinator može podnijeti zahtjev Komisiji za promjenu ciljeva i indikatora.

Imati na umu da je svaku promjenu ciljeva potrebno unaprijed dogovoriti, ajkasnije do kraja prvog kvartala procijenjene godine. Dogovorene promjene ciljeva i indikatora će biti unaprijed dogovorene i mogu se odobriti u pisanom obliku (bilo putem formalne izmjene Finansijskog sporazuma ili razmjenom pisama).

U slučaju značajnog pogoršanja osnovnih vrijednosti, isplate budžetske podrške mogu se obustaviti, smanjiti ili ukinuti u skladu sa odgovarajućim odredbama Finansijskog sporazuma.

2.3 Detalji budžetske podrške

Komponenta budžetske podrške sastoji se od fiksne i varijabilne tranše koja će se indikativno isplatiti u septembru 2020. godine (fiksna tranša) i septembru 2021. godine (varijabilna tranša).

Budžetska podrška pruža se kao direktna nenamjerna budžetska podrška nacionalnoj blagajni.

Organizaciona struktura i odgovornosti

Kao dio prerogativa za izvršenje budžeta i radi zaštite finansijskih interesa Unije, Komisija može učestvovati kao posmatrač u upravljačkim strukturama uspostavljenim da upravljaju sprovođenjem akcije.

2.4 Nadgledanje djelovanja i izvještavanje

Svakodnevni tehnički i finansijski nadzor nad sprovođenjem ove akcije biće kontinuirani proces i dio odgovornosti partnera. U tom cilju, implementacioni partner će uspostaviti stalni interni, tehnički i finansijski sistem praćenja akcije i razraditi redovne izvještaje o napretku (ne manje od godišnjih) i završnih izvještaja. Svaki izvještaj mora pružiti tačan prikaz sprovođenja akcije, poteškoća koje se susreću, uvedenih promjena, kao i stepen ostvarenja rezultata (rezultata i direktnih rezultata) mjereno odgovarajućim indikatoima, koristeći referentnu listu indikatora rezultata. Izveštaj će biti sastavljen na takav način da omogućava nadgledanje predviđenih i korišćenih sredstava i detalje budžeta akcije. Završni izvještaj, narativni i finansijski, obuhvatiće cjelokupno razdoblje sprovođenja akcije.

Ministarstvo finansija (*tbc*), u uskoj saradnji sa Ministarstvom ekonomije i Ministarstvom rada i socijalnog staranja, biće odgovorno za nadgledanje i izvještavanje o sprovođenju ove akcije. U tu svrhu, implementirani partneri uspostavljaju stalni interni, tehnički i finansijski sistem praćenja i razrađuju redovne izvještaje o napretku (ne manje od godišnjeg). Svaki izvještaj mora pružiti tačan prikaz sprovođenja operacija, poteškoća koje se susreću, uvedenih promjena, kao i stepen ostvarenja rezultata (rezultata i direktnih rezultata) mjereno odgovarajućim indikatorima, koristeći referentnu listu indikatorarezultata. Opis realizovanih akcija vidljivosti, u skladu sa planom vidljivosti. Završni izvještaj, narativni i finansijski, obuhvatiće cjelokupno razdoblje sprovođenja akcije.

Izveštaji će biti objavljeni kako bi se omogućio javni nadzor.

Komisija može vršiti dodatne nadgledne posjete i preko svog osoblja i preko nezavisnih konsultanata koje je Komisija direktno angažovala za sprovođenje nezavisnog nadgledanja (ili ih je angažovao odgovorni agent kojeg je Komisija ugovorila za sprovođenje takvih nadgledanja).

2.5 Evaluacija i revizija

Imajući u vidu važnost akcije, srednjoročna / finalna evaluacija za ovu akciju ili njene komponente biće obavljena putem nezavisnih konsultanata koje je ugovorila Komisija.

Srednjoročna / finalna evaluacija će se vršiti u cilju odgovornosti i učenja na različitim nivoima (uključujući reviziju politike), posebno uzimajući u obzir uticaj javnih troškova na krajnje korisnike koji su identifikovani u akciji i sposobnost državnih vlasti da reaguju na nepoznate izazove koje su uzrokovale pandemijske krize.

Komisija će obavijestiti implementacionog partnera najmanje 30 dana unaprijed o datumima predviđenim za evaluacijske misije. Implementacioni partner će efikasno i djelotvorno sarađivati sa evaluacionim ekspertima, a između ostalog će im pružiti sve potrebne informacije i dokumentaciju, kao i pristup projektnim prostorijama i aktivnostima.

Evaluaciji izvještaj biće podijeljen korisniku Ipe II i drugim ključnim zainteresovanim stranama. Implementacioni partner i Komisija analiziraju zaključke i preporuke evaluacija i, po potrebi, u dogovoru sa korisnikom Ipe II, zajedno odlučuju o naknadnim aktivnostima koje treba preduzeti i svim potrebnim prilagođavanjima.

LISTA ANEKSA

- 1. Indikatori učinka za potrebe isplata**
- 2. Organizacija i raspored isplata**
- 3. Komplementarne aktivnosti**
- 4. Okvir za ocjenu učinka (*ukoliko je dostupan*)**

ANEKS 1: Indikatori učinka za potrebe isplata

Indikator 1:	Broj prihvatljivih zahtjeva za subvencije isplaćene kroz drugi paket mjera COVID-19.
Cilj:	Najmanje 90%
Program:	Mjere Vlade na krizu COVID
Odgovorna institucija:	Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomije
Opis indikatora	
Vrsta indikatora:	Kvantitativni indikator
Jedinica za mjerenje:	Procenat
Periodičnost mjerenja:	Pojedinačno mjerenje
Razvoj i kvalitet	
Metod prikupljanja podataka:	Kroz <i>ad hoc</i> internet stranicu „Program za subvencioniranje“
Odsjeci zaduženi za prikupljanje:	Ministarstvo ekonomije - Generalni direktorat za investicije, razvoj MSP i upravljanje fondovima EU
Metoda računanja:	Broj prihvatljivih zahtjeva za subvencije plaćene od usvajanja „Mjera Vlade kao odgovor na krizu“ od ukupnog broja primljenih zahtjeva
Sredstva interpretacije	
Poznata ograničenja i pristrasnosti:	Nema ih
Sredstva interpretacije:	Indikator se odnosi na sljedeće subvencije planirane u okviru drugog paketa mjera COVID-19: subvencije za plate.
Raspored dokumentacije	
Datum isporuke:	Do 31/12/2020. godine

Indikator 2:	Broj mikro i malih preduzeća koja koriste šemu grantova ponuđenih kroz Program za podsticanje konkurentnosti privrede Crne Gore, sa ciljem da povećaju svoju likvidnost i otpornost na krizu COVID.
Cilj:	Najmanje 100 mikro i malih preduzeća, među kojima je najmanje 20 u vlasništvu žena
Program:	Mjere reagovanja Vlade na krizu COVID
Odgovorna institucija:	Ministarstvo ekonomije
Opis indikatora	
Vrsta indikatora:	Kvantitativni indikator
Jedinica za mjerenje:	Absolutni broj
Periodičnost mjerenja:	Pojedinačno mjerenje
Razvoj i kvalitet indikatora	

Metoda prikupljanja podataka: Izvještaji o sprovođenju Programa za podsticanje konkurentnosti privrede Crne Gore, uključujući raščlanjene po sektorima i broju zaposlenih.

Odsjeci zaduženi za prikupljanje: Ministarstvo ekonomije - Generalni direktorat za investicije, razvoj MSP i upravljanje fondovima EU

Metoda računanja: Broj grantova dodijeljenih mikro i malim preduzećima od usvajanja „Mjera Vlade kao odgovor na krizu“

Sredstva interpretacije

Poznata ograničenja i pristrasnosti: Nema ih

Sredstva interpretacije: Mikro i mala preduzeća su definisana u skladu sa evropskom klasifikacijom MSP. Šema grantova može biti u različitim oblicima, uključujući nadoknadu operativnih troškova ili troškove inovacije podnošenjem dokumenata kojima se isti opravdanju. Takođe može podrazumijevati sufinansiranje od strane preduzetnika, i može ciljati na postojeće klastere kompanija sa ciljem da se očuva i ojača lanac snabdijevanja.

Raspored dokumentacije

Datum isporuke: 01/07/2021. godine

Indikator 3: Iznos socijalnih davanja iz državnog budžeta za najugroženije osobe

Cilj: Ne manje od 50.860.000 eura (podložno indeksaciji)

Program: Nema ih

Odgovorna institucija: Ministarstvo finansija i Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Opis indikatora

Vrsta indikatora: Kvantitativni indikator

Jedinica za mjerenje: Absolutni broj

Periodičnost mjerenja: Pojedinačno

Posljednji poznat rezultat: Odobrena sredstva za socijalna davanja za najugroženije osobe iz državnog budžeta za 2020. godinu: Dječiji dodatak: 5.300.000,00; Porodična pomoć (obezbjeđenja): 15.500.000,00; Podrška za pomoć i njegu, lična invalidnina, nadoknada roditelja za invalide: 25.160.000,00; Pojedinačna finansijska podrška / pomoć: 700.000,00; Njega štićenika/ odjeljenja u domovima: 4.200.000,00 (Ukupni dodaci 50.860.000 eura).

Razvoj i kvalitet indikatora

Metoda prikupljanja podataka: Izmijenjeni državni budžet za 2020. godinu, usvojen državni budžet za 2021. godinu, izvještaji o izvršenju budžeta

Odsjeci zaduženi za prikupljanje: Uprava za informacije i analitička i statistička pitanja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Metoda računanja: Izračun ukupnog iznosa socijalnih davanja mora se izvršiti u skladu sa zakonodavstvom na snazi u trenutku potpisivanja Finansijskog sporazuma, uzimajući u obzir broj korisnika na dan 01.07.2021. godine I način indeksacije koji se koristi na dan 01/07/2020. godine

Sredstva interpretacije

Poznata ograničenja i pristrasnosti:	Broj korisnika se mijenja iz godine u godinu, pa tako i iznosi. Da bi iznosi različitih godina bili uporedivi, mora se primijeniti metoda indeksacije koja je u upotrebi u julu 2020. godine.
Sredstva interpretacije:	Najugroženije osobe koje su uzete u obzir u izračunavanju indikatora uključuju korisnike socijalne kartice : 1. Korisnici materijalnih davanja (djeca i osobe sa invaliditetom, djeca i porodice sa materijalnim potrebama i drugi); 2. Korisnici dječije zaštite i socijalnih usluga - upravljanje slučajevima (djeca bez roditeljskog staranja - na hraniteljstvu i u dečjem domu „Mladost“, djeca sa smetnjama u malim grupama, djeca koja su u sukobu sa zakonom, djeca u Centru „Ljubović“, žrtve porodičnog nasilja - Baza porodičnog nasilja, žrtve drugih vrsta nasilja, žrtve vršnjačkog nasilja, starije osobe u staračkim domovima - Pljevlja, Bijelo Polje, Grabovac, odrasle osobe sa invaliditetom u Institutu „Komanski most“, ranjive odrasle osobe u hraniteljskoj zaštiti, ranjiva djeca i osobe pod starateljstvom i drugi korisnici koji se ne smatraju posebno ranjivim
Raspored dokumentacije	
Datum isporuke:	31/07/2020. godine (dopunjeni državni budžet) i 31/12/2020. godine (državni budžet za 2021. godinu)

Indikator 4:	Prosječan broj slučajeva po operateru u Sistemu upravljanja slučajevima
Target:	Smanjenje od 20%
Program:	Nema
Odgovorna institucija:	Ministarstvo rada
Opis indikatora	
Vrsta indikatora:	Kvalitativni i kvantitativni indikator
Jedinica za mjerenje:	Prosjek
Periodičnost mjerenja:	Pojedinačno
Posljednji poznati rezultat:	01/07/2020 Jedan menadžer (operater) u prosjeku je odgovoran za 98 slučajeva ⁷
Razvoj i kvalitet indikatora	
Metoda prikupljanja podataka:	Informacioni sistem socijalne zaštite - SVIS ⁸⁹
Odsjeci zaduženi za prikupljanje:	Uprava za informacije i analitička i statistička pitanja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja
Metoda računanja:	Konačni broj slučajeva po operateru - početni broj slučajeva po operateru / početni broj slučajeva po operateru
Sredstva interpretacije	
Poznata ograničenja i pristrasnosti:	Smanjenje prosječnog broja slučajeva po operateru može biti rezultat smanjenog broja slučajeva unešenih u sistem

⁷ Prosječan broj slučajeva po rukovodiocu predmeta varira od centra do centra. Pokazatelj uzima u obzir samo centre za socijalni rad sa najvećim prosječnim brojem po rukovodiocima slučajeva: Cetinje (128,5), Golubovci (111), Podgorica (88) Danilovgrad (88), Bijelo Polje (74). Način izračunavanja za definisanje prosječnog broja predmeta: $128,5 + 111 + 88 + 88 + 74 = 489,5 / 5 = 97,9$ (98 slučajeva)

⁸ Broj zaposlenih i trenutno angažovanih u sistemu upravljanja predmetima u ovih pet centara na gore pomenutim slučajevima je: 28 izvora informacija (socijalna kartica)

⁹ Izvor verifikacije koja potvrđuje broj radnika je: Plaćanja (iz informacionog sistema)

Sredstva interpretacije:	U izračunu se uzimaju u obzir svi tekući slučajevi u sistemu upravljanja slučajevima na dan 01.07.2021. godine
Raspored dokumentacije	
Datum isporuke:	01/07/2021. godine

Indikator 5:	Usvajanje zakonodavstva koje će osigurati napredak u uvođenju srednjoročnog budžetskog okvira i programskog budžeta od 2021. godine
Cilj:	Usvajanje neophodnog zakonodavstva
Program:	Program reforme upravljanja javnim finansijama
Odgovorna institucija:	Ministarstvo finansija
Opis indikatora	
Vrsta indikatora:	Kvalitativni indikator
Jedinica za mjerenje:	N/A
Periodičnost mjerenja:	Jedinstven
Posljednji poznat rezultat:	31/12/2019. godine
Razvoj i kvalitet indikatora	
Method of data collection:	Službeni list Crne Gore i usvojeni državni budžet za 2021. godinu.
Odsjeci zaduženi za prikupljanje:	Ministarstvo finansija, Direkcija za budžet
Metoda računanja:	N/A
Sredstva interpretacije	
Poznata ograničenja i pristrasnosti:	Uvođenje srednjoročnog budžetskog okvira i programskog budžeta od 2021. godine može zavisiti i od usvajanja priručnika / pravilnika koji nužno ne trebaju podzakonske propise.
Sredstva interpretacije:	Uvođenje srednjoročnog budžetskog okvira i programskog budžetiranja predstavlja proces koji se sprovodi korak po korak. Ovaj pokazatelj uzima u obzir aktivnosti planirane za 2020. godinu u okviru Akcionog plana za reformu UJF.
Raspored dokumentacije	
Datum isporuke:	31/12/2020. godine

ANEKS 2: Organizacija i raspored isplata

Ovaj dodatak pokriva sljedeća četiri glavna područja u skladu sa kontekstom države / sektora u kome se vrši intervencija: (1) odgovornosti; (2) okvirni raspored isplate; (3) opšti uslovi za svaku tranšu plaćanja; (4) posebne uslove za svaku tranšu plaćanja.

1. Odgovornosti

Na osnovu uslova isplate predviđenih Finansijskim ugovorom, nacionalni službenik za ovjeravanje uputiće službeni zahtjev Evropskoj komisiji za isplatu svake tranše u skladu sa rasporedom navedenim u tabeli A niže. Zahtjev mora da sadrži: (i) potpunu analizu i opravdanje za isplatu sredstava, sa priloženim potrebnim pratećim dokumentima; (ii) obrazac finansijske informacije, uredno potpisan, kako bi se olakšala odgovarajuća uplata.

2. Okvirni raspored isplate

Okvirni raspored isplade je dat u tabeli niže:

Tabela A: Okvirni raspored isplade

Fiskalna godina države	2020				2021				
Vrsta tranše	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
Fiksna tranša			28 M€						28 M€
Varijabilna tranša							12 M€		12 M€
Ukupno			28M€				12 M€		40 M€

3. Generalni uslovi za raspodjelu tranši

Opšti uslovi koji su navedeni u nastavku za isplatu svake tranše primenjivaće se na isplatu svih tranši i svi zahtjevi za oslobađanje tranši moraju biti praćeni svim odgovarajućim informacijama i dokumentima.

Tabela B: Generalni uslovi za isplatu tranši

Oblast	Uslovi	Izvor verifikacija
Javna politika	Zadovoljavajući napredak u sprovođenju Vladinih mera odgovora na krizu COVID-a i stalna vjerodostojnost i relevantnost tog ili bilo kog naslednika tekućih mera reagovanja COVID-19.	Fiksna tranša, varijabilna tranša I: Primary: Government Response Measures reports; Secondary: International organizations' assessments; reports of non-governmental organizations; Quarterly expenditure reports, according to the corresponding MFA conditionality.
Makroekonomska stabilnost	Sprovođenje vjerodostojne makroekonomske politike o stabilnosti.	Fiksna tranša, varijabilna tranša I: Primarno: Program ekonomskih reformi (PER); Sekundarno: EC DG ECFIN Procjena; MMF Član. IV Procjene.
Upravljanje javnim finansijama	Zadovoljavajući napredak u implementaciji programa za poboljšanje upravljanja javnim finansijama.	Fiksna tranša, varijabilna tranša I: Primarno: Godišnji izvještaj o nadgledanju UJF; Sekundarno: Specijalna grupa za RJU; SIGMAina osnovna procjena upravljanja javnim finansijama; MMF Član. IV procjene, procjena tehničke podrške.
Vidljivost budžeta	Zadovoljavajući napredak u pogledu pristupajavnosti dostupnih, blagovremenih, sveobuhvatnih i zdravih budžetskih informacija.	Fiksna tranša, varijabilna tranša I: Primarno: Godišnji izvještaj o nadgledanju UJF; Sekundarno: Specijalna grupa za RJU; SIGMAina osnovna procjena upravljanja javnim finansijama; Otvorena anketa o budžetu (Međunarodno budžetsko partnerstvo), procjene tehničke podrške.

4. Posebni uslovi za raspodjelu tranši

Posebni uslovi za isplatu navedeni su u tabelama C i D i primjenjuju se na isplate varijabilne tranše. Zahtjevi za isplatu tranši moraju biti praćeni svim odgovarajućim informacijama i dokumentima o posebnim uslovima.

Tabela C: Specifični uslovi za isplatu varijabilne tranše

Tranša	GAP	Iznos (eura)	Okvirni datum zahtjeva za isplatu (mjesec/godina)	Okvirni datum isplate (mjesec/godina)	Uslovi / kriterijumi / aktivnosti za isplatu	Izvor verifikacije, uključujući vreme i dostupnost podataka (gdje je primjenljivo)
Varijabilna tranša	2016	5.334.025	Jul 2021	Septembar 2021	Indikatori za varijabilnu tranšu Detalji u Aneksu 1	Detalji u Aneksu 1
	2020	6.665.975	Jul 2021	Septembar 2021	Indikatori za varijabilnu tranšu Detalji u Aneksu 1	Detalji u Aneksu 1
	Ukupno	12,000,000				

Uslovi isplate promjenljive tranše su postavljeni za prvu godinu i mogu se mijenjati.

Računanje varijabilne tranše

Svaki kvantitativni indikator biće ocijenjen sa 0, 0,5 ili 1, zavisno od toga da li je došlo do (i) neznatnog ili beznačajnog napretka do 49,99%, (ii) značajnog, ali djelimičnog napretka između 50-79,99% ili (iii) ciljanog, ispunjenog iznad 80%.

Raspodjela tranši će se izračunati sumiranjem rezultata pet indikatora.

Indikatori prema Tabeli D	Značaj	Prva godina maksimalni iznos eura	GAP
1. Broj prihvatljivih zahtjeva za subvencije plaćene kroz drugi paket mjera COVID	26%	3.100.000	GAP 2016 i GAP 2020
2. Broj mikro i malih preduzeća koja koriste program grantova koji se nudi kroz program za podsticanje konkurentnosti privrede Crne Gore, u cilju povećanja njihove likvidnosti i otpornosti na krize uzrokovane COVIDom.	26%	3.100.000	GAP 2016
3. Iznos socijalnih davanja za najugroženije osobe.	18%	2.150.000	GAP 2020
4. Prosječan broj slučajeva po operateru u Sistemu upravljanja slučajevima.	18%	2.150.000	GAP 2020
5. Usvajanje potrebnog zakonodavstva za osiguranje napretka u uvođenju srednjoročnog budžetskog okvira i programskog budžeta od 2021. godine.	12%	1.500.000	GAP 2020
Ukupno	100%	12.000.000	

ANEKS 3: Komplementarne aktivnosti: indikativni presjek budžeta i planiranje za procedure ugovaranja

MODALITETI IMPLEMENTACIJE	BUDGET (U MILIONIMA EURA)			
	Ukupno	EU doprinos		
		GAP 2016	GAP 2019	GAP 2020
INDIREKTNO UPRAVLJANJE (UGOVOR O DOPRINOSU) Podrška Ministarstvu rada i socijalnog staranja u definisanju i sprovođenju niza aktivnih mjera na tržištu rada za one koji su izgubili posao zbog pandemije.	0,20		0,20	
NABAVKA (DETALJI PREMA TIPU UGOVORA TREBA DA BUDU OBEZBIJEĐENI) Podrška Ministarstvu ekonomije u brzom primjeni grant šeme za mikro i mala preduzeća	0,20			0,20
Vidljivost i komunikacija za budžetsku podršku	0,01		0,01	
Srednjoročna/finalna evaluacija budžetske podrške	0,09		0,09	
DIREKTNO UPRAVLJANJE KROZ BUDŽETSKU PODRŠKU	40,00	5.334.025	28,00	6.665.975
UKUPNO	40,50	5.334.025	28,30	6.865.975